

Bruxelles, den 22.1.2016
COM(2016) 8 final

ANNEX 1

BILAG

til

Forslag til Rådets afgørelse

om undertegnelse og midlertidig anvendelse af den økonomiske partnerskabsaftale mellem Den Europæiske Union og dens medlemsstater på den ene side og SADC-ØPALandene på den anden side

DA

DA

BILAG

ØKONOMISK PARTNERSKABSÅFТАLE MELLEМ DEN EUROPÆISKE UNION OG DENS MEDLEMSSTATER PÅ DEN ENE SIDE OG SADC-ØPA- LANDENE PÅ DEN ANDEN SIDE

PRÆAMBEL

KONGERIGET BELGIEN,
REPubLIKKEN BULGARIEN,
REPubLIKKEN KROATIEN,
DEN TJEKKISKE REPubLIK,
KONGERIGET DANMARK,
FORBUNDSREPubLIKKEN TYSKLAND,
REPubLIKKEN ESTLAND,
IRLAND,
DEN HELLENSKE REPubLIK,
KONGERIGET SPANIEN,
DEN FRANSKE REPubLIK,
DEN ITALIENSKE REPubLIK,
REPubLIKKEN CYPERN,
REPubLIKKEN LETLAND,
REPubLIKKEN LITAUEN,
STORHERTUGDØMMET LUXEMBOURG,
UNGARN,
REPubLIKKEN MALTA,
KONGERIGET NEDERLANDENE,
REPubLIKKEN ØSTRIG,
REPubLIKKEN POLEN,
DEN PORTUGISISKE REPubLIK,
RUMÆNIEN,
REPubLIKKEN SLOVENIEN,
DEN SLOVAKISKE REPubLIK,
REPubLIKKEN FINLAND,
KONGERIGET SVERIGE,
DET FORENEDE KONGERIGE STORBRITANNIEN OG NORDIRLAND,

som er kontraherende parter i traktaten om Den Europæiske Union og traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, i det følgende benævnt "EU-medlemsstaterne",

og

DEN EUROPÆISKE UNION på den ene side og

REPUBLIKKEN BOTSWANA,

KONGERIGET LESOTHO,

REPUBLIKKEN MOZAMBIQUE,

REPUBLIKKEN NAMIBIA,

DEN SYDAFRIKANSKE REPUBLIK og

KONGERIGET SWAZILAND,

i det følgende benævnt "SADC-ØPA-landene" (SADC - Southern African Development Community og ØPA - økonomisk partnerskabsaftale),

på den anden side,

SOM HENVISER TIL parternes ønske om at styrke deres handelsforbindelser og etablere tætte og varige indbyrdes relationer baseret på partnerskab og samarbejde,

SOM ER OVERBEVIST OM, at denne aftale vil uddybe og fremme de økonomiske og handelsmæssige forbindelser mellem parterne yderligere,

SOM ØNSKER at skabe nye beskæftigelsesmuligheder, tiltrække investeringer og forbedre levevilkårene i parternes territorier og samtidig hermed fremme bæredygtig udvikling,

SOM ERKENDER vigtigheden af udviklingsfinansieringssamarbejde for gennemførelsen af denne aftale,

SOM ANERKENDER SADC-ØPA-landenes bestræbelser på at sikre økonomisk og social udvikling for deres befolkninger som led i øget regional integration i SADC-regionen,

SOM BEKRÆFTER parternes vilje til at fremme regionalt samarbejde og regional økonomisk integration og til at tilskynde til liberalisering af handelen i SADC-regionen,

SOM ANERKENDER SADC-ØPA-landenes særlige behov og interesser og nødvendigheden af at tage hensyn til deres forskellige økonomiske udviklingsniveauer og deres geografiske og socioøkonomiske problemer,

SOM i denne aftale **ERKENDER** de særlige forhold, der gør sig gældende for Botswana, Lesotho, Namibia og Swaziland ("BLNS-landene"), og nødvendigheden af at tage hensyn til virkningerne for dem af handelsliberaliseringen i henhold til aftalen om handel, udvikling og samarbejde mellem Det Europæiske Fællesskab og dets medlemsstater på den ene side og Den Sydafrikanske Republik på den anden side ("TDCA-aftalen"), der blev undertegnet den 11. oktober 1999,

SOM ERKENDER de særlige forhold og behov, der gør sig gældende for de mindst udviklede lande ("LDC-landene") blandt SADC-ØPA-landene, ved anvendelse af særlig og differentieret behandling og asymmetri,

SOM ERKENDER de særlige forhold, der gør sig gældende for Lesotho som det eneste LDC-land i Toldunionen for Det Sydlige Afrika (SACU), og at konsekvenserne af de faldende toldindtægter som følge af TDCA-aftalen og denne aftale skal prioriteres i forbindelse med bistand til handel ("aid for trade"),

SOM ERKENDER de særlige forhold, der gør sig gældende for de SADC-ØPA-lande, der netop er kommet ud af en langvarig væbnet konflikt, og som har behov for særlig og differentieret behandling og asymmetri,

SOM TAGER HENSYN TIL parternes rettigheder og forpligtelser i medfør af deres medlemskab af Verdenshandelsorganisationen ("WTO") og bekræfter det multilaterale handelssystemets store betydning,

SOM UNDERSTREGER den betydning, parterne tillægger de principper og regler, der gælder for det multilaterale handelssystem, og nødvendigheden af, at de anvendes på en gennemsigtig og ikke-diskriminerende måde,

SOM HENVISER TIL partnerskabsaftalen mellem medlemmerne af gruppen af stater i Afrika, Vestindien og Stillehavet ("AVS") på den ene side og Det Europæiske Fællesskab ("EF") og dets medlemsstater på den anden side, undertegnet i Cotonou den 23. juni 2000 og ændret den 25. juni 2005 ("Cotonouaftalen"),

SOM BEKRÆFTER parternes vilje til at støtte den økonomiske udvikling i SADC-ØPA-landene, så de kan opfylde årtusindudviklingsmålene ("MDG-målene"),

SOM HENVISER TIL TDCA-aftalen,

SOM HENVISER TIL parternes vilje til at sikre, at deres fælles foranstaltninger støtter den regionale integration i henhold til SADC-traktaten, der blev undertegnet den 17. august 1992, med senere ændringer,

SOM ERKENDER, at Toldunionen for Det Sydlige Afrika (SACU), oprettet ved SACU-aftalen 2002, mellem regeringerne for Republikken Botswana, Kongeriget Lesotho, Republikken Namibia, Den Sydafrikanske Republik og Kongeriget Swaziland, og undertegnet den 21. oktober 2002 ("SACU-aftalen"), indtager en særlig status,

SOM BEKRÆFTER parternes støtte og tilskyndelse til handelsliberalisering,

SOM FREMHÆVER betydningen af landbruget og en bæredygtig udvikling for bekæmpelse af fattigdom i SADC-ØPA-landene,

ER BLEVET ENIGE om følgende:

DEL I

BÆREDYGTIG UDVIKLING OG ANDRE SAMARBEJDSOMRÅDER

KAPITEL I

ALMINDELIGE BESTEMMELSER

ARTIKEL 1

Mål

Målene med denne aftale er:

- a) at bidrage til at mindske og udrydde fattigdom gennem indgåelse af et handelspartnerskab, som er foreneligt med målet om bæredygtig udvikling, MDG-målene og Cotonouaftalen
- b) at fremme regional integration, økonomisk samarbejde og god regeringsførelse for på regionalt plan at oprette og gennemføre effektive, forudsigelige og gennemsigtige lovgivningsmæssige rammer for handel og investeringer mellem parterne og mellem SADC-ØPA-landene
- c) at fremme SADC-ØPA-landenes gradvise integration i verdensøkonomien i overensstemmelse med deres samfundsmodel og prioriteringer på udviklingsområdet
- d) at forbedre SADC-ØPA-landenes kapacitet inden for handelspolitik og handelsrelaterede spørgsmål
- e) at støtte forudsætningerne for øgede investeringer og privatsektorinitiativer samt forbedre forsyningskapaciteten, konkurrenceevnen og den økonomiske vækst i SADC-ØPA-landene og
- f) at styrke de eksisterende forbindelser mellem parterne på grundlag af solidaritet og gensidig interesse. I overensstemmelse med WTO-forpligtelserne skal denne aftale derfor forbedre de kommercielle og økonomiske forbindelser, konsolidere gennemførelsen af protokollen om handel i SADC-regionen, der blev undertegnet den 24. august 1996 ("SADC-protokollen om handel"), og SACU-aftalen, støtte en ny handelsdynamik mellem parterne gennem en gradvis, asymmetrisk liberalisering af deres indbyrdes handel samt forstærke, udvide og uddybe samarbejdet på alle områder af relevans for handelen.

ARTIKEL 2

Principper

1. Denne aftale er baseret på de grundlæggende principper samt de væsentlige elementer og det grundlæggende element i Cotonouaftalen, jf. henholdsvis Cotonouaftalens artikel 2 og 9. Aftalen bygger på resultaterne af Cotonouaftalen, TDCA-aftalen og de tidligere AVS-EF-aftaler inden for regionalt samarbejde og regional integration samt økonomisk og handelsmæssigt samarbejde.
2. Denne aftale skal gennemføres på en sådan måde, at den supplerer og styrker Cotonouaftalen og TDCA-aftalen og omvendt, jf. dog artikel 110 og 111.
3. Parterne er enige om at samarbejde om gennemførelsen af denne aftale på en måde, som falder i tråd med de udviklingspolitikker og regionale integrationsprogrammer, som SADC-ØPA-landene er eller kan blive omfattet af.

4. Parterne er enige om at samarbejde for at opfylde deres tilsagn og forpligtelser og gøre det nemmere for SADC-ØPA-landene at gennemføre denne aftale.

ARTIKEL 3

Regional integration

1. Parterne erkender, at regional integration er et integrerende element i deres partnerskab og et effektivt redskab til at nå målene i denne aftale.
2. Parterne bekræfter vigtigheden af regional og subregional integration blandt SADC-ØPA-landene for at forbedre deres økonomiske muligheder, give dem øget politisk stabilitet og fremme udviklingslandes effektive integration i verdensøkonomien.
3. Parterne støtter navnlig de integrationsprocesser, der er baseret på SACU-aftalen, SADC-traktaten og akten om oprettelse af Den Afrikanske Union, der blev vedtaget den 11. juli 2000, samt de hermed forbundne udviklingspolitikker og politiske mål. De agter at gennemføre denne aftale ved fælles hjælp under anvendelse af disse instrumenter, idet de tager hensyn til deres forskellige udviklingsniveauer, behov, geografiske forhold og strategier for bæredygtig udvikling.

ARTIKEL 4

Overvågning

1. Parterne forpligter sig til løbende at overvåge anvendelsen og virkningerne af denne aftale gennem passende ordninger og planlægning som led i deres respektive partcipatoriske processer og inden for deres institutioner samt gennem processer og institutioner, der etableres i henhold til denne aftale, for at sikre, at målene i denne aftale nås, at den gennemføres efter hensigten, og at parternes befolkninger, særlig de mest sårbare grupper, får de størst mulige fordele af den.
2. Parterne forpligter sig til straks at rådføre sig med hinanden om eventuelle problemer med gennemførelsen af denne aftale.

ARTIKEL 5

Samarbejde i internationale fora

Parterne skal bestræbe sig på at samarbejde i alle internationale fora, hvor emner af relevans for denne aftale tages op.

KAPITEL II

HANDEL OG BÆREDYGTIG UDVIKLING

ARTIKEL 6

Baggrund og mål

1. Parterne henviser til Agenda 21 om miljø og udvikling fra 1992, ILO's erklæring om grundlæggende principper og rettigheder på arbejdet fra 1998, Johannesburg-gennemførelsesplanen om bæredygtig udvikling fra 2002, FN's Økonomiske og Sociale Råds ministererklæring om fuld beskæftigelse og ordentligt arbejde fra 2006, ILO's erklæring om social retfærdighed med henblik på en retfærdig globalisering fra 2008 og FN's konference om bæredygtig udvikling, "The Future We Want", i 2012.

2. Parterne bekræfter deres vilje til at fremme udviklingen af den internationale handel på en måde, som bidrager til målet om bæredygtig udvikling inden for dette måls tre søjler (økonomisk udvikling, social udvikling og miljøbeskyttelse) af hensyn til de nuværende og kommende generationers velfærd, og til at sikre, at dette mål indgår i og kommer til udtryk på alle niveauer af deres handelsforbindelser.
3. Bestemmelserne i dette kapitel, bortset fra artikel 7, er ikke underlagt bestemmelserne i del III.

ARTIKEL 7

Bæredygtig udvikling

1. Parterne bekræfter, at målet om bæredygtig udvikling skal tilstræbes og integreres på alle niveauer af deres økonomiske partnerskab for at opfylde de overordnede forpligtelser, der er fastsat i Cotonouaftalens artikel 1, 2 og 9, specielt den generelle forpligtelse til at mindske og med tiden udrydde fattigdom på en måde, som er forenelig med målet om bæredygtig udvikling.
2. At dette mål skal tilstræbes i forbindelse med denne aftale, opfatter parterne som en forpligtelse til:
 - a) at der ved anvendelsen af denne aftale tages fuldt ud hensyn til deres respektive befolkningers og fremtidige generationers interesser på det menneskelige, kulturelle, økonomiske, sociale, sundhedsmæssige og miljømæssige område, og
 - b) at beslutningsmetoderne tager hensyn til de grundlæggende principper om ejerskab, deltagelse og dialog.
3. Parterne er følgelig enige om at samarbejde med henblik på at opnå en bæredygtig udvikling med mennesket i centrum.

ARTIKEL 8

Multilaterale standarder og aftaler på miljø- og arbejdsmarkedsområdet

1. Parterne anerkender værdien af international miljøforvaltning og internationale miljøaftaler som det internationale samfunds svar på globale eller regionale miljøproblemer og af ordentligt arbejde for alle som et centralt element i bæredygtig udvikling for alle lande og som et prioriteret mål inden for det internationale samarbejde.
2. Parterne bekræfter i forbindelse med denne artikel og under hensyntagen til Cotonouaftalen, særlig artikel 49 og 50, deres rettigheder og tilsagn om at gennemføre deres forpligtelser for så vidt angår de multilaterale miljøaftaler og konventionerne under Den Internationale Arbejdsorganisation ("ILO"), som de hver især har ratificeret.

ARTIKEL 9

Ret til at regulere og beskyttelsesniveauer

1. Parterne anerkender hinandens ret til at fastsætte egne niveauer for indenlandsk miljø- og arbejdstagerbeskyttelse og til som følge heraf at vedtage eller ændre deres

berørte love og politikker i overensstemmelse med internationalt anerkendte standarder og aftaler, som de er part i.

2. Parterne bekræfter vigtigheden af den beskyttelse, der ydes ved den indenlandske arbejdsmarkeds- og miljølovgivning.
3. I anerkendelse af at der ikke bør tilskyndes til handel eller investeringer ved at svække eller sænke de indenlandske niveauer for miljø- og arbejdstagerbeskyttelse, må en part ikke i den hensigt fravige eller vedholdende undlade at håndhæve sin miljø- og arbejdsmarkedslovgivning.

ARTIKEL 10

Handel og investeringer til fremme af bæredygtig udvikling

1. Parterne bekræfter deres vilje til at forbedre den måde, hvorpå handel og investeringer bidrager til at opfylde de økonomiske, sociale og miljømæssige aspekter af målet om bæredygtig udvikling.
2. En part kan gennem Udvalget for Handel og Udvikling anmode den anden part om konsultationer vedrørende spørgsmål, der måtte opstå i forbindelse med dette kapitel.
3. Parternes dialog og samarbejde om dette kapitel, der foregår gennem Udvalget for Handel og Udvikling, kan involvere andre relevante myndigheder og berørte parter.

ARTIKEL 11

Samarbejde om handel og bæredygtig udvikling

1. Parterne erkender vigtigheden af at samarbejde om handelsrelaterede aspekter af miljø- og arbejdsmarkedspolitikken for at nå målene i denne aftale.
2. Parterne kan udveksle oplysninger og dele erfaringer om deres indsats for at fremme sammenhæng i de handelsmæssige, sociale og miljømæssige mål og disses gensidigt understøttende karakter, og skal styrke dialog og samarbejde om spørgsmål vedrørende bæredygtig udvikling, som handelsforbindelserne måtte foranledige.
3. Med hensyn til stk. 1 og 2 kan parterne samarbejde på bl.a. følgende områder:
 - a) handelsaspekterne af arbejdsmarkeds- eller miljøpolitikken, f.eks. ILO's dagsorden for ordentligt arbejde og multilaterale miljøaftaler, i internationale fora
 - b) denne aftales virkninger for bæredygtig udvikling
 - c) virksomhedernes sociale ansvar og generelle ansvarliggørelse
 - d) handelsrelaterede foranstaltninger af fælles interesse til fremme af bevarelse og bæredygtig anvendelse af den biologiske mangfoldighed
 - e) handelsaspekter af bæredygtig skovforvaltning og
 - f) handelsaspekter af bæredygtige fangstmetoder i fiskeriet.

KAPITEL III

SAMARBEJDSOMRÅDER

ARTIKEL 12

Udviklingssamarbejde

1. Parterne forpligter sig til at samarbejde om gennemførelsen af denne aftale og til at støtte SADC-ØPA-landenes handels- og udviklingsstrategier inden for rammerne af den overordnede regionale SADC-integrationsproces. Samarbejdet kan være af finansiel eller ikke-finansiel art.
2. Parterne erkender, at udviklingssamarbejde er et meget vigtigt element i deres partnerskab og en væsentlig medvirkende faktor for virkeliggørelsen af målene i denne aftale som fastlagt i artikel 1. Samarbejdet om udviklingsfinansiering med henblik på regionalt økonomisk samarbejde og regional økonomisk integration, jf. Cotonouaftalen, gennemføres således, at det støtter og fremmer SADC-ØPA-landenes bestræbelser på at opfylde målene, og så de fordele, man forventer af nærværende aftale, bliver så store som muligt. Der er i denne aftale fastlagt områder for samarbejde og faglig bistand, når det er relevant. Samarbejdet gennemføres efter fremgangsmåden i denne artikel. Denne fremgangsmåde evalueres løbende og ændres om nødvendigt efter bestemmelserne i artikel 116.
3. EU finansierer udviklingssamarbejdet mellem SADC-ØPA-landene og EU til støtte for gennemførelsen af denne aftale inden for rammerne af de relevante regler og procedurer, der er fastsat i Cotonouaftalen, særlig Den Europæiske Udviklingsfonds programmeringsprocedurer, og inden for rammerne af de relevante instrumenter, der finansieres over EU's almindelige budget. I den forbindelse er støtten til gennemførelsen af denne aftale en prioritering.
4. EU-medlemsstaterne forpligter sig til - ved hjælp af deres respektive udviklingspolitikker og -instrumenter - i fællesskab at støtte udviklingssamarbejdsaktiviteter med henblik på regionalt økonomisk samarbejde og regional økonomisk integration samt gennemførelse af denne aftale i SADC-ØPA-landene og på regionalt plan i overensstemmelse med principperne om komplementaritet og bistandseffektivitet, jf. f.eks. Pariserklæringen om bistandseffektivitet fra 2005 og Accrahandlingsplanen fra 2008.
5. Parterne erkender, at der vil være behov for tilstrækkelige ressourcer til gennemførelsen af denne aftale og den fulde udnyttelse af de fordele, der er forbundet med den. I den forbindelse samarbejder parterne med henblik på at give SADC-ØPA-landene adgang til andre finansielle instrumenter og lette deltagelse af andre donorer, der ønsker at støtte SADC-ØPA-landenes bestræbelser på at opfylde målene i denne aftale.
6. Parterne er enige om, at en regional ordning for udviklingsfinansiering som f.eks. en ØPA-fond ville være et nyttigt redskab til effektivt at formidle udviklingsfinansieringsressourcer og til at gennemføre ledsageforanstaltninger til ØPA'en. EU indvilliger i at støtte regionens bestræbelser på at indføre en sådan ordning. EU vil yde bidrag til fonden på grundlag af en tilfredsstillende revision.

ARTIKEL 13

Samarbejdsprioriteringer

1. Med henblik på gennemførelsen af denne aftale er parterne enige om at prioritere de i denne artikel og i artikel 14 nævnte områder for handelsmæssigt og økonomisk samarbejde under hensyntagen til SADC-ØPA-landenes udviklingspolitikker.
2. Der samarbejdes om handel med varer for at styrke varehandelen og SADC-ØPA-landenes handelskapacitet, bl.a. ved en gradvis afvikling af told og andre afgifter i overensstemmelse med liberaliseringsforpligtelserne i denne aftale, ved en korrekt tilgang til oprindelsesregler, handelspolitiske beskyttelsesinstrumenter, ikke-toldmæssige foranstaltninger, sundheds- og plantesundhedsstandarder ("SPS"-standarder) og tekniske handelshindringer ("TBT"), ved afhjælpning af ikke-toldmæssige foranstaltninger samt ved fremme af tolsamarbejde og handelslettelser.
3. Der samarbejdes om konkurrenceevne på udbudssiden for at øge SADC-ØPA-landenes konkurrenceevne og afhjælpe udbudsbegrænsninger på nationalt og institutionelt plan og især på virksomhedsplan. Dette samarbejde omfatter bl.a. produktion, teknologisk udvikling og innovation, markedsføring, finansiering, distribution, transport, diversificering af økonomien og herudover udvikling af den private sektor, forbedring af handelsvilkår og erhvervs klima samt støtte til små og mellemstore virksomheder inden for landbrug, fiskeri, industri og tjenesteydelser.
4. Der samarbejdes om erhvervsfremmende infrastrukturer for at udvikle et konkurrencedygtigt erhvervsfremmende klima på områder som informations- og kommunikationsteknologi, transport og energi.
5. Parterne er enige om at samarbejde for at udvikle og styrke handelen med tjenesteydelser, jf. artikel 73.
6. Parterne er enige om at samarbejde for at udvikle og styrke handelsrelaterede spørgsmål, jf. artikel 8-11, 16-19, 73 og 74.
7. Der samarbejdes om handelsdata for at forbedre SADC-ØPA-landenes kapacitet inden for registrering, analyse og formidling af handelsdata.
8. Der samarbejdes om opbygning af institutionel kapacitet i forbindelse med ØPA'en for at støtte de institutionelle strukturer med henblik på styring af ØPA'ens gennemførelse og kapacitetsopbygning inden for handelsforhandlinger og handelspolitik under anvendelse af de relevante institutionelle mekanismer, der er oprettet under SADC-traktaten og SACU-aftalen eller i de forskellige SADC-ØPA-lande.

ARTIKEL 14

Samarbejde om finanspolitisk tilpasning

1. Parterne erkender, at de i denne aftale fastsatte bestemmelser om toldafvikling eller -nedsættelse kan påvirke SADC-ØPA-landenes skatteindtægter, og er enige om at samarbejde om dette spørgsmål.
2. Parterne er enige om at samarbejde i overensstemmelse med artikel 12, herunder især:
 - a) om støtte til finanspolitiske reformer og

- b) om støtteforanstaltninger, der skal ledsage de finanspolitiske reformer til afbødning af denne aftales fiskale nettovirkning, og som vil blive fastlagt efter en i fællesskab aftalt ordning.
3. Parterne erkender, at toldnedsættelsen især vil påvirke Lesothos skatteindtægter, og er enige om at være særlig opmærksomme på Lesothos situation ved anvendelsen af artikel 12.

ARTIKEL 15

Interventionsformer

Udviklingssamarbejdet i henhold til denne aftale kan omfatte, men er ikke begrænset til, følgende aftalerelaterede interventioner:

- a) politikudformning
- b) udarbejdelse af love og administrative bestemmelser
- c) udvikling på det institutionelle/organisatoriske område
- d) kapacitetsopbygning og uddannelse¹
- e) teknisk rådgivning
- f) administrative tjenester
- g) støtte på SPS- og TBT-områder og
- h) operationel støtte, herunder udstyr, materialer og relaterede bygge- og anlægsarbejder.

ARTIKEL 16

Samarbejde om beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder

1. Parterne bekræfter deres forpligtelser i henhold til Cotonouaftalens artikel 46 samt deres rettigheder, forpligtelser og fleksibilitetsindrømmelser som fastsat i aftalen om handelsrelaterede intellektuelle ejendomsrettigheder ("TRIPS-aftalen") i bilag IC til overenskomsten om oprettelse af Verdenshandelsorganisationen.
2. Parterne er enige om at yde og sikre en passende, effektiv og ikke-diskriminerede beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder og at træffe foranstaltninger til håndhævelse af sådanne rettigheder og modvirkning af krænkelse heraf i overensstemmelse med de internationale aftaler, som de er part i.
3. Parterne kan samarbejde om spørgsmål vedrørende geografiske betegnelser i overensstemmelse med TRIPS-aftalens afdeling 3 (artikel 22-24). Parterne erkender vigtigheden af geografiske betegnelser og produkter med oprindelsesbetegnelse for et bæredygtigt landbrug og udviklingen af landdistrikter.
4. Parterne er enige om, at det er vigtigt at besvare hinandens rimelige anmodninger om oplysninger og redegørelser vedrørende geografiske betegnelser og andre spørgsmål i forbindelse med intellektuelle ejendomsrettigheder. Uden at det foregriber dette samarbejdes almenlydighed, kan parterne efter indbyrdes aftale inddrage

¹ I forbindelse med denne artikel kan "kapacitetsopbygning" bl.a. omfatte uddannelse, udvikling af institutioner, organisatorisk udvikling (strukturer og procedurer), operationel støtte og interinstitutionelle kommunikations- og samarbejdsprocedurer.

internationale og regionale organisationer med ekspertise inden for geografiske betegnelser.

5. Parterne betragter traditionel viden som et vigtigt område og kan samarbejde herom i fremtiden.
6. Parterne kan overveje at indlede forhandlinger om beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder i fremtiden, og SADC-ØPA-landene ønsker - og agter at bestræbe sig på - at forhandle samlet. Hvis der igangsættes forhandlinger, vil EU overveje, hvorvidt de skal omfatte bestemmelser om samarbejde og særlig og differentieret behandling.
7. Hvis en part, der ikke deltager i en fremtidig aftale om beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder forhandlet i medfør af stk. 6, ønsker at deltage, kan den forhandle om betingelserne for sin tilslutning til den pågældende aftale.
8. Hvis en aftale, der kommer i stand som følge af de i stk. 6 og 7 omhandlede forhandlinger, fører til resultater, der viser sig at være uforenelige med den fremtidige udvikling af en regional SADC-ramme for intellektuelle ejendomsrettigheder, skal parterne i fællesskab bestræbe sig på at bringe aftalen i overensstemmelse med den regionale ramme og sørger samtidig for balance mellem fordelene.

ARTIKEL 17

Samarbejde om offentlige udbud

1. Parterne erkender vigtigheden af gennemsigtighed i forbindelse med offentlige udbud for at fremme den økonomiske udvikling og industrialiseringen. Parterne er enige om vigtigheden af at samarbejde for at styrke den gensidige forståelse af deres respektive systemer for offentlige udbud. Parterne bekræfter, at de ønsker gennemsigtige og forudsigelige systemer for offentlige udbud i overensstemmelse med deres nationale lovgivning.
2. Parterne erkender vigtigheden af fortsat at offentliggøre deres lovgivning eller på anden måde gøre deres love, bestemmelser og alment gældende administrative afgørelser samt ændringer heraf offentligt tilgængelige i et officielt udpeget elektronisk medie eller papirmedie, som offentliggøres bredt og forbliver lettilgængeligt for offentligheden. Parterne er enige om, at det er vigtigt at besvare hinandens rimelige anmodninger om oplysninger og redegørelser vedrørende ovennævnte forhold.
3. Parterne kan overveje at indlede forhandlinger om offentlige udbud i fremtiden, og SADC-ØPA-landene ønsker - og agter at bestræbe sig på - at forhandle samlet. Hvis der igangsættes forhandlinger, er EU villig til at lade bestemmelser om samarbejde og særlig og differentieret behandling være omfattet.
4. Hvis en part, der ikke deltager i en fremtidig aftale om offentlige udbud, ønsker at deltage, kan den forhandle om betingelserne for sin tilslutning til den pågældende aftale.
5. Hvis en aftale, der kommer i stand som følge af de i stk. 3 og 4 omhandlede forhandlinger, fører til resultater, der viser sig at være uforenelige med den

fremtidige udvikling af en regional SADC-ramme for offentlige udbud, skal parterne i fællesskab bestræbe sig på at bringe aftalen i overensstemmelse med den regionale ramme og sørger samtidig for balance mellem fordelene.

ARTIKEL 18

Samarbejde om konkurrence

1. Parterne erkender, at visse former for forretningspraksis som f.eks. konkurrencebegrænsende aftaler eller samordnet praksis og misbrug af dominerende stilling kan begrænse handelen mellem parterne og dermed undergrave gennemførelsen af denne aftales mål.
2. Parterne er enige om at samarbejde om konkurrencespørgsmål i overensstemmelse med artikel 13, stk. 6.
3. Parterne kan overveje at indlede forhandlinger om konkurrence i fremtiden, og SADC-ØPA-landene ønsker - og agter at bestræbe sig på - at forhandle samlet. Hvis der igangsættes forhandlinger, er EU villig til at lade bestemmelser om samarbejde og særlig og differentieret behandling være omfattet.
4. Hvis en part, der ikke deltager i en fremtidig aftale om konkurrence, ønsker at deltage, kan den forhandle om betingelserne for sin tilslutning til den pågældende aftale.
5. Hvis en aftale, der kommer i stand som følge af de i stk. 3 og 4 omhandlede forhandlinger, fører til resultater, der viser sig at være uforenelige med den fremtidige udvikling af en regional SADC-ramme for konkurrence, skal parterne i fællesskab bestræbe sig på at bringe aftalen i overensstemmelse med den regionale ramme og sørger samtidig for balance mellem fordelene.

ARTIKEL 19

Samarbejde om forvaltningspraksis i forbindelse med skattespørgsmål

Parterne erkender vigtigheden af at samarbejde om principperne for god forvaltningspraksis i forbindelse med skattespørgsmål gennem de relevante myndigheder.

DEL II

HANDEL OG HANDELSRELATEREDE ANLIGGENDER

KAPITEL I

HANDEL MED VARER

ARTIKEL 20

Frihandelsområde

1. Ved denne aftale oprettes der et frihandelsområde mellem parterne i overensstemmelse med den almindelige overenskomst om told og udenrigshandel ("GATT 1994"), særlig artikel XXIV.

2. I forbindelse med denne aftale anvendes princippet om asymmetri, alt efter SADC-ØPA-landenes særlige behov og kapacitetsbegrænsninger, for så vidt angår omfanget af og tidsplanerne for forpligtelserne i denne aftale.

ARTIKEL 21

Anvendelsesområde

Bestemmelserne i dette kapitel finder anvendelse på handel med varer mellem parterne².

ARTIKEL 22

Oprindelsesregler

Toldpræferencerne i henhold til denne aftale finder anvendelse på varer, der opfylder oprindelsesreglerne i protokol 1.

ARTIKEL 23

Told

1. Told omfatter afgifter af enhver art, herunder alle former for tillægsafgifter, der pålægges ved import af varer, men ikke:
 - a) interne skatter eller andre interne afgifter, der pålægges i medfør af artikel 40, eller
 - b) told, der pålægges i medfør af del II, kapitel II, eller
 - c) gebyrer og andre afgifter, der pålægges i medfør af artikel 27.
2. For alle produkter, der er omfattet af liberalisering, må der ikke indføres ny told i samhandelen mellem parterne eller ske en forhøjelse af allerede gældende told fra ikrafttrædelsen af denne aftale, bortset fra:
 - a) stk. 7
 - b) stk. 9
 - c) punkt 7 i bilag I, del 1, afdeling A, og
 - d) punkt 8 i bilag II, del 1, afdeling A.
3. Medmindre andet er fastsat i denne aftale, er den basistoldsats, som toldnedsættelsesforpligtelserne i denne aftale finder anvendelse på, for hvert enkelt produkt den mestbegunstigelsestold ("MFN-told"), der gælder på datoen for ikrafttrædelsen af denne aftale.
4. I tilfælde, hvor toldnedsættelsen ikke starter ved ikrafttrædelsen af denne aftale, er den basistoldsats, som toldnedsættelsesforpligtelserne i denne aftale finder anvendelse på, enten den i stk. 3 omhandlede toldsats eller den MFN-toldsats, der gælder på den relevante toldafviklingsplans første dag, alt efter hvilken sats der er den laveste.
5. På datoen for ikrafttrædelsen af denne aftale giver EU SACU-sekretariatet og Mozambiques ministerium for industri og handel underretning om sin liste over basistoldsatser, som toldnedsættelsesforpligtelserne i denne aftale gælder for. På

² Medmindre andet udtrykkeligt er angivet, er "varer" og "produkter" synonymmer.

datoen for ikrafttrædelsen af denne aftale giver SACU og Mozambique Europa-Kommissionen underretning om deres respektive lister over basistoldsatser, som toldnedsættelsesforpligtelserne i denne aftale gælder for. Efter den i dette stykke omhandlede underretning offentliggør parterne disse lister efter deres egne interne procedurer, senest en måned efter udvekslingen af underretninger. Udvalget for Handel og Udvikling vedtager de lister over basistoldsatser, som parterne eller SACU har givet underretning om, på det første møde efter underretningen og offentliggørelsen. De toldsatser, der er opført i EU's toldafviklingsplan i bilag I, del II, og i Mozambiques toldafviklingsplan i bilag III, del II, tjener som vejledning og udgør ikke basistoldsatser som omhandlet i stk. 3.

6. De nedsatte toldsatser, der beregnes efter toldnedsættelsesplanerne i denne aftale, afrundes til en decimal eller for specifikke satsers vedkommende til to decimaler.
7. Hvis en part forhøjer eller nedsætter den MFN-toldsats, den anvender, efter ikrafttrædelsen af denne aftale, gælder det for de toldpræferencer, der udtrykkes som en procentdel af den gældende MFN-toldsats, at den toldsats, der anvendes i forhold til den anden part, skal forhøjes eller nedsættes samtidig, så længe præferencemargenen i henhold til partens toldafviklingsplan opretholdes.
8. Hvis en part nedsætter den MFN-toldsats, den anvender, efter ikrafttrædelsen af denne aftale, gælder det for de toldpræferencer, der udelukkende udtrykkes som en fast toldsats i denne aftale, at denne nedsatte toldsats skal anvendes i forhold til den anden part, hvis og så længe den er lavere end den faste toldsats, der er beregnet i henhold til partens toldafviklingsplan.
9. Bestemmelserne i denne artikel finder ikke anvendelse på de produkter, der ikke er omfattet af toldnedsættelsesforpligtelserne, og som er angivet som henhørende under toldafviklingskategori "X" i hver parts toldafviklingsplan i henholdsvis bilag I, II og III.

ARTIKEL 24

EU's told på produkter med oprindelse i SADC-ØPA-landene

1. Produkter med oprindelse i Botswana, Lesotho, Mozambique, Namibia og Swaziland importeres til EU i overensstemmelse med den told- og kvotefri behandling, der er fastsat for disse lande i bilag I.
2. Produkter med oprindelse i Sydafrika importeres til EU i overensstemmelse med den behandling, der er fastsat for Sydafrika i bilag I.

ARTIKEL 25

SADC-ØPA-landenes told på produkter med oprindelse i EU

1. Produkter med oprindelse i EU importeres til SACU i overensstemmelse med den behandling, der er fastsat i bilag II.
2. Produkter med oprindelse i EU importeres til Mozambique i overensstemmelse med den behandling, der er fastsat i bilag III.

ARTIKEL 26

Told og afgifter ved eksport

1. Der må ikke indføres ny told eller nye afgifter ved eksport af varer, ligesom allerede gældende told eller afgifter ikke må forhøjes, i samhandelen mellem parterne fra ikrafttrædelsen af denne aftale, medmindre andet er fastsat i denne artikel.
2. Hvis det i undtagelsestilfælde er berettiget af hensyn til særlige behov for indtægter, hvis det er nødvendigt for at beskytte nyoprettede industrier eller miljøet, eller hvis det er afgørende for at forebygge eller afhjælpe en alvorlig generel eller lokal mangel på fødevarer eller andre produkter, som er afgørende for fødevarerens sikkerhed, kan Botswana, Lesotho, Namibia, Mozambique og Swaziland efter samråd med EU indføre midlertidig told eller midlertidige afgifter på et begrænset antal yderligere produkter ved eksport.
3. Hvis SADC-ØPA-landene i undtagelsestilfælde kan godtgøre, at de har behov for at udvikle deres industri, kan de indføre midlertidig told eller midlertidige afgifter på et begrænset antal produkter ved eksport til EU. Et SADC-ØPA-land, der ønsker at indføre en sådan midlertidig told eller midlertidige afgifter, giver EU meddelelse om den pågældende told, idet det forelægger alle relevante oplysninger og begrundelser, ligesom det rådfører sig med EU, hvis EU anmoder herom. En sådan midlertidig told eller midlertidige afgifter må kun anvendes på i alt otte (8) produkter - som defineret på toldpositionsniveau HS6 eller i tilfælde af "*malme og koncentrat* deraf" på toldpositionsniveau HS4 - pr. SADC-ØPA-land på et givet tidspunkt og må ikke anvendes i en periode på over tolv (12) år i alt. Denne periode kan efter aftale med EU forlænges eller fornyes for det samme produkt.
4. Følgende betingelser finder anvendelse på stk. 3, men ikke på stk. 2:
 - a) i de første seks (6) år efter datoen for indførelsen af en eksporttold eller -afgift fritager SADC-ØPA-landet et årligt beløb i eksport til EU svarende til den gennemsnitlige eksportmængde til EU af det pågældende produkt i de tre (3) år, der går forud for datoen for indførelsen af tolden eller afgiften, for anvendelsen af pågældende told eller afgift. Fra det syvende år efter datoen for indførelsen af den nævnte told eller afgift og indtil udløbet heraf i medfør af stk. 3 fritager SADC-ØPA-landet et årligt beløb i eksport til EU svarende til 50 procent af den gennemsnitlige eksportmængde til EU af det pågældende produkt i de tre (3) år, der går forud for datoen for indførelsen af tolden eller afgiften, for anvendelsen af den pågældende told eller afgift, og
 - b) eksporttolden eller -afgiften må ikke overstige 10 procent af produktets ad valorem-eksportværdi.
5. Enhver gunstigere behandling i form af eller i tilknytning til told eller afgifter, som SADC-ØPA-landene anvender ved eksport af et produkt til en stor handelsøkonomi, indrømmes fra ikrafttrædelsen af denne aftale det samme produkt bestemt til EU's territorium. Til brug for denne artikel defineres "stor handelsøkonomi" i artikel 28, stk. 6.
6. Hvis et SADC-ØPA-land nærer begrundet tvivl om, hvorvidt en sending af et produkt, som i medfør af stk. 1, 3 og 4 ikke pålægges eksporttold, er blevet reeksporteret fra, eller omdirigeret uden at være nået frem til, EU til et eller flere tredjelande, kan det pågældende SADC-ØPA-land tage dette spørgsmål op i Udvalget for Handel og Udvikling.

7. Udvalget for Handel og Udvikling behandler spørgsmålet inden for halvfems (90) dage. Hvis Udvalget for Handel og Udvikling efter at have behandlet spørgsmålet ikke træffer nogen afgørelse, kan toldmyndighederne i det berørte SADC-ØPA-land anmode Udvalget for Handel og Udvikling om at pålægge importøren af det berørte produkt til EU at udstede en erklæring om, at det importerede produkt vil blive forarbejdet i EU og ikke vil blive reeksporteret til tredjelande.
8. Hvis et SADC-ØPA-land, når en ordning med sådanne erklæringer har fungeret i mindst halvfems (90) dage, stadig nærer begrundet tvivl om, hvorvidt en sending af et produkt, som i medfør af stk. 1, 3 og 4 ikke pålægges eksporttold, er blevet reeksporteret fra, eller omdirigeret uden at være nået frem til, EU til et eller flere tredjelande, kan det pågældende SADC-ØPA-land underrette Udvalget for Handel og Udvikling om årsagen til dets tvivl.
9. Hvis der ved denne fremgangsmåde ikke findes nogen løsning inden for tredive (30) dage, kan det berørte SADC-ØPA-land indføre effektive foranstaltninger med henblik på at forebygge en sådan omgåelse, forudsat at foranstaltningerne er så lidt handelsbegrænsende som muligt og ikke omfatter erhvervsdrivende, der har bevist, at de ikke deltager i omgåelsen. Genindførelse med tilbagevirkende kraft af eksporttold på en sending, der er blevet reeksporteret fra EU til et eller flere tredjelande, kan være en alternativ løsning.
10. Parterne er enige om at tage bestemmelserne i denne artikel op til fornyet overvejelse i Det Fælles SADC-ØPA/EU-Råd ("det fælles råd") senest tre (3) år efter ikrafttrædelsen af denne aftale under fuld hensyntagen til deres betydning for SADC-ØPA-landenes udvikling og diversificeringen af deres økonomi.

ARTIKEL 27

Gebyrer og afgifter

1. Gebyrer og afgifter af enhver art, bortset fra import- og eksporttold og andre afgifter, der falder ind under artikel 40, ved import eller eksport, må ikke overstige omkostningerne til de ydede tjenester og må ikke udgøre en indirekte beskyttelse af indenlandske produkter eller en beskatning af import eller eksport til fiskale formål.
2. Parterne må ikke pålægge strenge sanktioner for ubetydelige overtrædelser af toldregulativer eller procedurekrav, jf. dog artikel 30. Navnlig må en sanktion for en udeladelse eller fejl i tolldokumenter, som nemt kan rettes, og som tydeligvis er begået uden bedragerisk hensigt og heller ikke skyldes grov uagtsomhed, ikke være strengere end nødvendigt for at tjene som advarsel.
3. Bestemmelserne i denne artikel omfatter også gebyrer og afgifter, som statslige myndigheder pålægger ved import og eksport, herunder gebyrer og afgifter i forbindelse med:
 - a) konsulatsforretninger såsom konsulatsfakturaer og -certifikater
 - b) kvantitative restriktioner
 - c) licensudstedelse
 - d) valutakontrol
 - e) statistiske tjenesteydelser

- f) dokumenter, dokumentation og certificering
 - g) analyse og inspektion samt
 - h) karantæne, hygiejne og desinfektion.
4. Der opkræves ikke gebyrer og afgifter for konsulære tjenester.

ARTIKEL 28

En gunstigere behandling som følge af frihandelsaftaler

1. Hvad angår den i artikel 23, stk. 1, og artikel 26, stk. 1, definerede told og de i artikel 27 definerede gebyrer og andre afgifter indrømmer EU SADC-ØPA-landene enhver gunstigere behandling, som følger af EU's indgåelse af en præferencehandelsaftale med en tredjepart efter undertegnelsen af denne aftale.
2. Hvad angår den i artikel 23, stk. 1, og artikel 26, stk. 1, definerede told og de i artikel 27 definerede gebyrer og andre afgifter indrømmer SADC-ØPA-landene på EU's anmodning EU enhver gunstigere behandling, som følger af, at SADC-ØPA-landene hver for sig eller samlet indgår en præferencehandelsaftale med en stor handelsøkonomi efter undertegnelsen af denne aftale.
3. Som undtagelse fra stk. 2 indrømmer SADC-ØPA-landene ikke EU en behandling, der følger af, at SADC-ØPA-landene hver for sig eller samlet indgår en præferencehandelsaftale med lande i gruppen af stater i Afrika, Vestindien og Stillehavet eller andre afrikanske lande eller regioner.
4. Som undtagelse fra stk. 2 - hvis et SADC-ØPA-land godtgør, at det som følge af en præferencehandelsaftale indgået med en stor handelsøkonomi generelt nyder godt af en betydeligt gunstigere behandling end den, EU indrømmer - rådfører parterne sig med hinanden og beslutter i fællesskab, hvordan bestemmelserne i stk. 2 bedst kan gennemføres.
5. Bestemmelserne i denne artikel må ikke fortolkes således, at de forpligter EU eller et SADC-ØPA-land til at indrømme den anden part en præferencebehandling, som måtte følge af, at EU eller et SADC-ØPA-land er part i en præferencehandelsaftale med en tredjepart på datoen for undertegnelsen af denne aftale.
6. I denne artikel forstås ved "stor handelsøkonomi" ethvert udviklet land eller ethvert land, der året forud for ikrafttrædelsen af den i stk. 2 omhandlede aftale tegnede sig for over 1 procent af verdenshandelen, eller enhver gruppe lande, der optræder enkeltvis, samlet eller gennem en aftale om økonomisk integration, og som året forud for ikrafttrædelsen af den i stk. 2 omhandlede aftale tegnede sig for over 1,5 procent af verdenshandelen.
7. Som undtagelse fra stk. 1 - hvis EU indgår en præferencehandelsaftale med en tredjepart efter undertegnelsen af denne aftale, og denne præferencehandelsaftale indeholder bestemmelser om en gunstigere behandling af tredjeparten end den, EU indrømmer Sydafrika i medfør af denne aftale - indleder EU og Sydafrika konsultationer med henblik på at beslutte, om og hvordan den gunstigere behandling i præferencehandelsaftalen også kan indrømmes Sydafrika. Det fælles råd kan i overensstemmelse med artikel 117 vedtage forslag om ændring af bestemmelserne i denne aftale.

8. Som undtagelse fra stk. 2 - hvis SACU eller et SADC-ØPA-LDC-land indgår en præferencehandelsaftale med en stor handelsøkonomi og denne præferencehandelsaftale indeholder bestemmelser om en behandling, der indrømmes den store handelsøkonomi af SACU eller det pågældende SADC-ØPA-LDC-land, og som er gunstigere end den, der indrømmes EU i medfør af denne aftale - indleder SACU eller det pågældende SADC-ØPA-LDC-land og EU konsultationer med henblik på at beslutte, om og hvordan den gunstigere behandling i præferencehandelsaftalen også kan indrømmes EU. Det fælles råd kan i overensstemmelse med artikel 117 vedtage forslag om ændring af bestemmelserne i denne aftale.

ARTIKEL 29

Fri omsætning

1. Der opkræves kun told én gang for varer med oprindelse i EU eller SADC-ØPA-landene ved import til henholdsvis SADC-ØPA-landene eller EU's territorium.
2. Told, der betales ved import til et SADC-ØPA-land, som også er et SACU-medlemsland, refunderes fuldt ud, når varerne reeksporteres fra toldområdet i det SADC-ØPA-land, der først importerede dem, til et SADC-ØPA-land, som ikke også er et SACU-medlemsland. Sådanne produkter pålægges derefter told i det land, hvor de forbruges. Indtil SADC-ØPA-landene indgår en aftale om procedurerne i forbindelse med dette stykke, anvendes dette stykke i overensstemmelse med den gældende toldlovgivning og de gældende toldprocedurer.
3. Parterne er enige om at samarbejde med henblik på at lette varernes omsætning og forenkle toldprocedurerne i SADC-ØPA-landene, især som omhandlet i artikel 13, stk. 2.

ARTIKEL 30

Særlige bestemmelser om administrativt samarbejde

1. Parterne er enige om, at administrativt samarbejde er af afgørende betydning for gennemførelsen af og kontrollen med den præferencebehandling, der indrømmes i medfør af dette kapitel, og understreger, at de er fast besluttet på at bekæmpe uregelmæssigheder og svig i toldspørgsmål og beslægtede anliggender.
2. Parterne er desuden enige om at samarbejde med henblik på at sikre, at de ansvarlige myndigheder råder over de nødvendige institutionelle strukturer til at besvare anmodninger om bistand effektivt og rettidigt.
3. Uden at det berører artikel 9 i protokol 2, forstås i denne artikel ved manglende administrativt samarbejde bl.a.:
 - a) gentagne forsømmelser af forpligtelsen til at kontrollere den eller de pågældende produkters oprindelsesstatus, jf. artikel 38 i protokol 1
 - b) gentagne afslag på eller unødige forsinkelser med at foretage og/eller give meddelelse om resultaterne af efterfølgende kontrol af oprindelsesbeviset, jf. artikel 38 i protokol 1
 - c) gentagne afslag på eller unødige forsinkelser med at give tilladelse til at udføre en opgave i forbindelse med det administrative samarbejde for at kontrollere

ægtheden af dokumenter eller korrektheden af oplysninger, der er af betydning for indrømmelsen af den pågældende præferencebehandling, jf. artikel 7 i protokol 2.

4. I denne artikels forstand kan der bl.a. være tale om konstatering af uregelmæssigheder eller svig, hvis der sker en hurtig og ikke tilstrækkeligt begrundet stigning i vareimporten til et niveau, der overskrider den anden parts sædvanlige produktions- og eksportkapacitet, og der foreligger objektive oplysninger om uregelmæssigheder eller svig.
5. Har en part på grundlag af objektive oplysninger konstateret, at der foreligger manglende administrativt samarbejde og/eller uregelmæssigheder eller svig, kan den pågældende part under usædvanlige omstændigheder midlertidigt suspendere den relevante præferencebehandling af den eller de pågældende produkter og af den pågældende specifikke oprindelse i overensstemmelse med denne artikel.
6. I denne artikel forstås ved "usædvanlige omstændigheder" omstændigheder, som har eller kunne have en betydelig negativ virkning for en part, hvis den relevante præferencebehandling af det eller de pågældende produkter skulle fortsætte.
7. Den midlertidige suspension i henhold til stk. 5 er underlagt følgende betingelser:
 - a) den part, der på grundlag af objektive oplysninger har konstateret, at der foreligger manglende administrativt samarbejde og/eller uregelmæssigheder eller svig, giver hurtigst muligt Udvalget for Handel og Udvikling meddelelse herom sammen med de objektive oplysninger og indleder på grundlag af alle relevante oplysninger og objektive konstateringer, herunder oplysninger vedrørende kapacitet og/eller strukturelle begrænsninger, konsultationer i Udvalget for Handel og Udvikling med henblik på at nå frem til en gensidigt acceptabel løsning
 - b) har Udvalget for Handel og Udvikling undersøgt spørgsmålet, og er det ikke nået frem til en acceptabel løsning senest fire (4) måneder efter modtagelsen af meddelelsen, kan den berørte part midlertidigt suspendere den relevante præferencebehandling af det eller de pågældende produkter og af den pågældende specifikke oprindelse. En midlertidig suspension meddeles Udvalget for Handel og Udvikling hurtigst muligt. På anmodning af en af parterne kan fristen for at nå til enighed om en acceptabel løsning forlænges til fem (5) måneder i behørigt begrundede tilfælde
 - c) midlertidige suspensioner i henhold til denne artikel begrænses til, hvad der er nødvendigt for at beskytte den berørte parts finansielle interesser. Suspensioner må højst vare seks (6) måneder med mulighed for forlængelse med yderligere seks (6) måneder, når Udvalget for Handel og Udvikling har haft lejlighed til at genbehandle spørgsmålet. Midlertidige suspensioner meddeles Udvalget for Handel og Udvikling straks efter vedtagelsen. De er genstand for regelmæssige konsultationer i Udvalget for Handel og Udvikling, navnlig med henblik på at bringe dem til ophør, så snart betingelserne for deres anvendelse ikke længere er til stede.

ARTIKEL 31

Behandling af administrative fejl

Parterne anerkender, at de hver især har beføjelse til at rette administrative fejl under gennemførelsen af denne aftale. Afdækkes der fejl, kan parterne hver især anmode Udvalget for Handel og Udvikling om at undersøge mulighederne for at vedtage alle passende foranstaltninger med henblik på at løse problemet.

KAPITEL II

HANDELSPOLITISKE BESKYTTELSESINSTRUMENTER

ARTIKEL 32

Antidumping- og udligningsforanstaltninger

For begge parterers rettigheder og forpligtelser hvad angår anvendelsen af antidumping- eller udligningsforanstaltninger gælder de relevante WTO-aftaler. Bestemmelserne i denne artikel er ikke underlagt bestemmelserne i del III.

ARTIKEL 33

Multilaterale beskyttelsesforanstaltninger

1. Med forbehold af bestemmelserne i denne artikel er intet i denne aftale til hinder for, at en part kan indføre foranstaltninger i overensstemmelse med artikel XIX i GATT 1994, WTO-aftalen om beskyttelsesforanstaltninger, artikel 5 i WTO-aftalen om landbrug, der er knyttet som bilag til Marrakechoverenskomsten om oprettelse af Verdenshandelsorganisationen ("WTO-aftalen"), og andre relevante WTO-aftaler.
2. Uanset stk. 1 fritager EU i betragtning af nærværende aftales overordnede udviklingsmål og SADC-ØPA-landenes beskedne økonomiske betydning import fra alle SADC-ØPA-lande for enhver foranstaltning, der måtte træffes i medfør af artikel XIX i GATT 1994, WTO-aftalen om beskyttelsesforanstaltninger og artikel 5 i WTO-aftalen om landbrug.
3. Bestemmelsen i stk. 2 finder anvendelse i en periode på fem (5) år fra datoen for ikrafttrædelsen af denne aftale. Senest et hundrede og tyve (120) dage inden udløbet af denne periode tager det fælles råd anvendelsen af stk. 2 op til fornyet overvejelse i lyset af SADC-ØPA-landenes udviklingsbehov med henblik på at tage stilling til, om bestemmelsen bør forlænges.
4. Bestemmelsen i stk. 1 er ikke underlagt bestemmelserne i del III.

ARTIKEL 34

Generelle bilaterale beskyttelsesforanstaltninger

1. Uanset artikel 33 kan en part eller i givet fald SACU, efter at have undersøgt, om der er alternative løsninger, indføre beskyttelsesforanstaltninger af begrænset varighed, som fraviger bestemmelserne i artikel 24 og 25, på de betingelser og efter de procedurer, der er fastlagt i nærværende artikel.
2. De i stk. 1 omhandlede beskyttelsesforanstaltninger kan træffes, hvis et produkt med oprindelse i en af parterne som følge af en parts forpligtelser i henhold til denne aftale, herunder toldindrømmelser, importeres til den anden parts eller i givet fald SACU's territorium i så forhøjede mængder og under sådanne vilkår, at det forårsager, eller der er fare for, at det vil forårsage:

- a) alvorlig skade for indenlandske producenter af tilsvarende eller direkte konkurrerende produkter på den importerende parts eller i givet fald SACU's territorium eller
- b) forstyrrelser i en økonomisk sektor, der producerer tilsvarende eller direkte konkurrerende produkter, navnlig hvis disse forstyrrelser skaber store sociale problemer eller vanskeligheder, som kunne føre til en alvorlig forværrelse af den økonomiske situation i den importerende part eller i givet fald SACU, eller
- c) forstyrrelser på markederne for tilsvarende eller direkte konkurrerende landbrugsprodukter på den importerende parts eller i givet fald SACU's territorium.

Disse beskyttelsesforanstaltninger må ikke gå videre, end hvad der er nødvendigt for at afhjælpe eller forebygge en alvorlig skade eller forstyrrelser.

3. De i denne artikel omhandlede beskyttelsesforanstaltninger tager form af en eller flere af følgende foranstaltninger:
 - a) suspension af yderligere nedsættelser af importtolden for det pågældende produkt som fastsat i denne aftale eller
 - b) forhøjelse af toldsatsen for det pågældende produkt op til højst den på tidspunktet for indførelsen af foranstaltningen gældende MFN-toldsats eller
 - c) indførelse af toldkontingenter for det pågældende produkt.
4. Importeres et produkt med oprindelse i et SADC-ØPA-land i så forhøjede mængder og under sådanne vilkår, at det forårsager, eller der er fare for, at det vil forårsage, en af de i stk. 2, litra a)-c), omhandlede situationer i en tilsvarende eller direkte konkurrerende produktionssektor i en eller flere regioner i EU's yderste periferi, kan EU træffe tilsyns- eller beskyttelsesforanstaltninger begrænset til den eller de pågældende regioner efter procedurerne i stk. 6-8, jf. dog stk. 1-3.
5. Importeres et produkt med oprindelse i EU i så forhøjede mængder og under sådanne vilkår, at det forårsager, eller der er fare for, at det vil forårsage en af de i stk. 2, litra a)-c), omhandlede situationer i et SADC-ØPA-land eller i givet fald SACU, kan det berørte SADC-ØPA-land eller i givet fald SACU træffe tilsyns- eller beskyttelsesforanstaltninger begrænset til dets territorium i overensstemmelse med procedurerne i stk. 6-8, jf. dog stk. 1-3.
6. De i denne artikel omhandlede beskyttelsesforanstaltninger:
 - a) opretholdes kun så længe, det er nødvendigt for at forebygge eller afhjælpe en alvorlig skade eller forstyrrelser som omhandlet i stk. 2, 4 og 5.
 - b) må ikke anvendes i over to (2) år. Er de omstændigheder, der lå til grund for indførelsen af beskyttelsesforanstaltninger, fortsat til stede, kan de pågældende foranstaltninger forlænges med en yderligere periode på højst to (2) år. Indfører et SADC-ØPA-land eller i givet fald SACU en beskyttelsesforanstaltning, eller indfører EU en foranstaltning begrænset til en eller flere regioner i dets yderste periferi, kan de dog anvende den pågældende foranstaltning i en periode på højst fire (4) år, og hvis de omstændigheder, der lå til grund for indførelsen af

beskyttelsesforanstaltningen, fortsat er til stede, kan den forlænges med en yderligere periode på fire (4) år

- c) som varer over et (1) år, skal ledsages af klare regler for deres gradvise afvikling senest ved udløbet af den fastsatte periode og
- d) må ikke anvendes ved import af et produkt, som tidligere har været genstand for en sådan foranstaltning, i en periode på mindst et (1) år efter foranstaltningens udløb.

7. Ved gennemførelsen af stk. 1-6 gælder følgende bestemmelser:

- a) er en part eller i givet fald SACU af den opfattelse, at der foreligger en af de i stk. 2, litra a)-c), stk. 4 og/eller 5 omhandlede situationer, indbringer den straks sagen for Udvalget for Handel og Udvikling med henblik på undersøgelse
- b) Udvalget for Handel og Udvikling kan om nødvendigt fremsætte henstillinger for at afhjælpe situationen. Hvis Udvalget for Handel og Udvikling ikke senest tredive (30) dage efter sagens indbringelse for udvalget har fremsat henstillinger, der kan afhjælpe situationen, eller der ikke er fundet nogen anden tilfredsstillende løsning, kan den importerende part indføre passende foranstaltninger til afhjælpning af situationen i overensstemmelse med denne artikel
- c) parten eller i givet fald SACU giver, inden den træffer en foranstaltning i henhold til denne artikel, eller hurtigst muligt i de tilfælde, der er omfattet af stk. 8, Udvalget for Handel og Udvikling alle de oplysninger, der er relevante for en grundig undersøgelse af situationen, med henblik på at finde en for de berørte parter acceptabel løsning
- d) der vælges i medfør af denne artikel fortrinsvis sådanne beskyttelsesforanstaltninger, som forstyrrer anvendelsen af denne aftale mindst muligt. Hvis den på dagen umiddelbart inden ikrafttrædelsen af denne aftale gældende MFN-toldsats er lavere end den MFN-toldsats, der anvendes på tidspunktet for indførelsen af foranstaltningen, kan foranstaltningerne i henhold til stk. 3, litra b), overstige den på dagen umiddelbart inden ikrafttrædelsen af denne aftale gældende MFN-toldsats. I så fald giver parten eller i givet fald SACU i overensstemmelse med litra c) Udvalget for Handel og Udvikling de relevante oplysninger, der viser, at en forhøjelse af tolden op til den på ikrafttrædelsestidspunktet gældende MFN-toldsats ikke er tilstrækkelig, og at det er nødvendigt med en højere toldsats for at afhjælpe eller forebygge en alvorlig skade eller forstyrrelser som omhandlet i stk. 2
- e) enhver beskyttelsesforanstaltning, der træffes i medfør af denne artikel, meddeles straks Udvalget for Handel og Udvikling og er dér genstand for regelmæssige konsultationer, navnlig med henblik på fastsættelse af en tidsplan, der gør det muligt at afskaffe den, så snart omstændighederne tillader det.

8. Hvis en forsinkelse ville forvolde en vanskeligt genoprettelig skade, kan den importerende part eller i givet fald SACU træffe de i stk. 3, 4 og/eller 5 omhandlede foranstaltninger midlertidigt uden at opfylde kravene i stk. 7.

- a) En sådan foranstaltning kan iværksættes for en periode på højst et hundrede og firs (180) dage, når foranstaltningerne træffes af EU, og to hundrede (200) dage, når de træffes af et SADC-ØPA-land eller i givet fald SACU, eller når de af EU truffne foranstaltninger er begrænset til en eller flere regioner i dets yderste periferi.
 - b) En sådan midlertidig foranstaltnings varighed medregnes som en del af den indledende periode og en eventuel forlængelse som omhandlet i stk. 6.
 - c) Når der træffes sådanne midlertidige foranstaltninger, tages der hensyn til alle involverede parter interesser.
 - d) Den importerende part eller i givet fald SACU underretter den anden berørte part og indbringer straks sagen for Udvalget for Handel og Udvikling med henblik på undersøgelse.
9. Hvis den importerende part eller i givet fald SACU iværksætter en administrativ procedure vedrørende importen af et produkt med det formål hurtigt at tilvejebringe oplysninger om en udvikling i samhandelen, som kan medføre de i denne artikel omhandlede problemer, underretter den straks Udvalget for Handel og Udvikling herom.
10. De beskyttelsesforanstaltninger, der indføres i henhold til denne artikel, er ikke underlagt WTO's tvistbilæggelsesbestemmelser.

ARTIKEL 35

Landbrugsbeskyttelsesforanstaltninger

1. Uanset artikel 34 kan der indføres en beskyttelsesforanstaltning i form af en importtold, hvis importmængden til SACU af et i bilag IV opført landbrugsprodukt med oprindelse i EU overstiger den deri anførte referencemængde for produktet i en given tolv måneders periode.
2. De i stk. 1 omhandlede landbrugsprodukter kan pålægges en told på højst 25 % af den gældende bundne WTO-toldsats eller 25 procentpoint, hvis denne sats er højere. Denne told må ikke være højere end den gældende MFN-toldsats.
3. De i denne artikel omhandlede beskyttelsesforanstaltninger opretholdes kalenderåret ud eller i fem (5) måneder, hvis dette er en længere periode.
4. De i denne artikel omhandlede beskyttelsesforanstaltninger må ikke indføres eller opretholdes for samme vare samtidig med:
 - a) en generel bilateral beskyttelsesforanstaltning i henhold til artikel 34
 - b) en foranstaltning i henhold til artikel XIX i GATT 1994 og WTO-aftalen om beskyttelsesforanstaltninger eller
 - c) en særlig beskyttelsesforanstaltning i henhold til artikel 5 i WTO-aftalen om landbrug.

5. De i denne artikel omhandlede beskyttelsesforanstaltninger gennemføres på en gennemsigtig måde. Senest ti (10) dage efter indførelsen af en sådan foranstaltning underretter SACU skriftligt EU og afgiver relevante oplysninger om foranstaltningen. Efter anmodning rådfører SACU sig med EU om anvendelsen af foranstaltningen. SACU underretter også Udvalget for Handel og Udvikling senest tredive (30) dage efter indførelsen af foranstaltningen.
6. Gennemførelsen og anvendelsen af denne artikel kan tages op til drøftelse og fornyet overvejelse i Udvalget for Handel og Udvikling. Efter anmodning fra en af parterne kan Udvalget for Handel og Udvikling tage de i denne artikel fastsatte referencemængder og landbrugsprodukter op til fornyet overvejelse.
7. Bestemmelserne i denne artikel må kun anvendes i en periode på tolv (12) år fra datoen for ikrafttrædelsen af denne aftale.

ARTIKEL 36

Beskyttelsesforanstaltninger på fødevarerikkerhedsområdet

1. Parterne erkender, at fjernelsen af handelshindringer mellem parterne som omhandlet i denne aftale kan stille SADC-ØPA-landenes producenter i landbrugs- og fødevareresektoren over for store udfordringer, og er derfor enige om at rådføre sig med hinanden om disse problemer.
2. Er det afgørende for at forebygge eller afhjælpe en alvorlig generel eller lokal mangel på fødevarer eller andre produkter, som er vigtige for fødevarerikkerheden i et SADC-ØPA-land, og giver eller kan denne situation give anledning til store vanskeligheder for et SADC-ØPA-land, kan det pågældende land uanset artikel 34 indføre beskyttelsesforanstaltninger efter proceduren i artikel 34, stk. 7, litra b)-d), og artikel 34, stk. 8 og 9. Foranstaltningen tages op til fornyet overvejelse mindst en gang om året og ophæves, så snart de omstændigheder, der førte til dens indførelse, ikke længere er til stede.

ARTIKEL 37

Overgangsbeskyttelsesforanstaltninger i BLNS-landene

1. Parterne erkender, at de liberaliserede produkter i bilag V er af følsom karakter for BLNS-landene.
2. Uanset artikel 34 kan et BLNS-land indføre en overgangsbeskyttelsesforanstaltning, hvis et i bilag V opført produkt med oprindelse i EU importeres til et BLNS-lands territorium i så forhøjede mængder, at det forårsager, eller der er fare for, at det vil forårsage, alvorlig skade i det berørte BLNS-land.
3. Den i stk. 2 omhandlede beskyttelsesforanstaltning tager form af en told på det pågældende produkt i bilag V på højst den MFN-toldsats, der gælder på tidspunktet for indførelsen af foranstaltningen, eller et toldkontingent med nulsats, forudsat at tolden uden for kontingentet ikke overstiger den på tidspunktet for indførelsen af foranstaltningen gældende MFN-toldsats.
4. Tredive (30) dage inden indførelsen af beskyttelsesforanstaltningen underretter det berørte BLNS-land skriftligt EU herom. Efter underretningen har det berørte land tres (60) dage til at afgive alle relevante oplysninger om foranstaltningen.

5. Det berørte BLNS-land og EU indleder konsultationer om beskyttelsesforanstaltningen efter anmodning fra en af parterne, jf. dog stk. 2.
6. De i denne artikel omhandlede beskyttelsesforanstaltninger anvendes i en periode på højst fire (4) år. Hvis de omstændigheder, der lå til grund for indførelsen af en foranstaltning, fortsat er til stede, kan den pågældende foranstaltning forlænges med en yderligere periode på højst fire (4) år.
7. Tolv (12) år efter ikrafttrædelsen af denne aftale må der ikke længere indføres beskyttelsesforanstaltninger som omhandlet i denne artikel.

ARTIKEL 38

Foranstaltninger til beskyttelse af nyoprettede industrier

1. Uanset artikel 34 kan Botswana, Lesotho, Namibia, Mozambique og Swaziland midlertidigt suspendere yderligere toldnedsættelser eller forhøje tolden til højst den gældende MFN-toldsats, hvis et produkt med oprindelse i EU som følge af toldnedsættelsen importeres til deres territorium i så forhøjede mængder og under sådanne vilkår, at det bringer oprettelsen af en ny industri i fare, eller det forårsager, eller der er fare for, at det vil forårsage, forstyrrelser for en nyoprettet industri, der producerer tilsvarende eller direkte konkurrerende produkter.
2. Beskyttelsesforanstaltninger, som et SADC-ØPA-land, der også er et SACU-medlemsland, indfører i overensstemmelse med stk. 1, tager form af yderligere told, der udelukkende opkræves af det SADC-ØPA-land, der påberåber sig denne bestemmelse.
3. De i stk. 1 omhandlede beskyttelsesforanstaltninger kan anvendes i en periode på højst otte (8) år, som kan forlænges ved en afgørelse, der træffes af det fælles råd.
4. Ved gennemførelsen af stk. 1 og 2 gælder følgende bestemmelser:
 - a) er et SADC-ØPA-land af den opfattelse, at de i stk. 1 omhandlede omstændigheder er til stede, indbringer den straks sagen for Udvalget for Handel og Udvikling med henblik på undersøgelse. Det berørte SADC-ØPA-land giver Udvalget for Handel og Udvikling alle de oplysninger, der er relevante for en grundig undersøgelse af situationen
 - b) Udvalget for Handel og Udvikling kan fremsætte henstillinger med henblik på at finde en acceptabel løsning, der kan afhjælpe situationen. Hvis Udvalget for Handel og Udvikling ikke senest tredive (30) dage efter sagens indbringelse for udvalget har fremsat henstillinger, eller der ikke er fundet nogen anden tilfredsstillende løsning, kan det berørte SADC-ØPA-land indføre foranstaltninger i overensstemmelse med denne artikel
 - c) der indføres i medfør af stk. 1 fortrinsvis sådanne foranstaltninger, som forstyrrer anvendelsen af denne aftale mindst muligt, og
 - d) enhver foranstaltning, der træffes i henhold til denne artikel, meddeles straks Udvalget for Handel og Udvikling og er dér genstand for regelmæssige konsultationer.

5. Hvis en forsinkelse under kritiske omstændigheder ville forvolde en vanskeligt genoprettelig skade, kan det berørte SADC-ØPA-land træffe de i stk. 1 omhandlede foranstaltninger midlertidigt uden at opfylde kravene i stk. 4. En sådan foranstaltning kan iværksættes for en periode på højst to hundrede (200) dage. En sådan midlertidig foranstaltnings varighed medregnes som en del af den i stk. 3 omhandlede periode. Når der træffes sådanne midlertidige foranstaltninger, tages der hensyn til alle involverede parter interesser. Det berørte importerende SADC-ØPA-land underretter EU og indbringer straks sagen for Udvalget for Handel og Udvikling med henblik på undersøgelse af den midlertidige foranstaltning.
6. SACU-medlemsstater har ret til at benytte sig af SACU-aftalens artikel 26.

KAPITEL III

IKKE-TOLDMÆSSIGE FORANSTALTNINGER

ARTIKEL 39

Forbud mod kvantitative restriktioner

Parterne kan indføre kvantitative restriktioner, forudsat at de anvendes i overensstemmelse med WTO-aftalen.

ARTIKEL 40

National behandling ved intern beskatning og regulering

1. Parterne anerkender, at interne skatter og andre interne afgifter samt love, administrative bestemmelser og krav vedrørende salg, udbud til salg, køb, transport, distribution eller brug af varer internt og interne kvantitative forskrifter for blanding, forarbejdning eller anvendelse af produkter i bestemte mængder eller forhold, ikke bør anvendes på importerede eller indenlandske produkter således, at de beskytter den indenlandske produktion.
2. Importerede produkter med oprindelse i anden part må ikke direkte eller indirekte pålægges skatter eller andre interne afgifter af nogen art, som overstiger dem, der direkte eller indirekte finder anvendelse på tilsvarende indenlandske produkter. Herudover må parterne ikke på anden måde pålægge importerede eller indenlandske produkter interne skatter og andre afgifter på en måde, som strider mod principperne i stk. 1³.
3. Importerede produkter med oprindelse i den anden part indrømmes en behandling, der ikke er mindre gunstig end den, der indrømmes tilsvarende indenlandske produkter af national oprindelse i medfør af alle love, administrative bestemmelser og krav vedrørende salg, udbud til salg, køb, transport, distribution eller brug internt. Bestemmelserne i dette stykke er ikke til hinder for anvendelse af differentierede takster for intern transport, som udelukkende beror på hensynet til transportmidlernes i økonomisk henseende mest hensigtsmæssige drift og ikke på produktets oprindelse.
4. Parterne må ikke indføre eller opretholde interne kvantitative forskrifter for blanding, forarbejdning eller anvendelse af produkter i bestemte mængder eller forhold, der

³ En skat, der opfylder kravene i første punktum, anses kun for at være uforenelig med bestemmelserne i andet punktum i tilfælde, hvor der er konkurrence mellem på den ene side et beskattet produkt og på den anden side et direkte konkurrerende eller substituerbart produkt, der ikke beskattes på samme måde.

direkte eller indirekte kræver, at en bestemt mængde eller andel af et produkt, som er genstand for de pågældende forskrifter, skal komme fra indenlandske forsyningskilder. Herudover må parterne ikke på anden måde anvende interne kvantitative forskrifter på en måde, som strider mod principperne i stk. 1.

5. Interne kvantitative forskrifter for blanding, forarbejdning eller anvendelse af produkter i bestemte mængder eller forhold må ikke anvendes med det formål at fordele disse mængder eller andele mellem eksterne forsyningskilder.
6. Bestemmelserne i denne artikel finder ikke anvendelse på love, bestemmelser eller krav vedrørende offentlige organers indkøb af varer til eget brug og uden sigte på kommercielt videresalg eller anvendelse i forbindelse med produktion af varer til kommercielt salg.
7. Bestemmelserne i denne artikel er ikke til hinder for udbetaling af subsidier udelukkende til indenlandske producenter, herunder udbetalinger, hvortil anvendes provenuet af interne skatter eller afgifter, der er pålagt i overensstemmelse med denne artikel, samt ydelse af subsidier gennem statslige indkøb af indenlandske produkter.
8. Parterne erkender, at interne foranstaltninger til kontrol med maksimumspriser kan have skadelige virkninger for parter, der udbyder importerede produkter, selv om foranstaltningerne overholder denne artikels øvrige bestemmelser. Parter, der anvender sådanne foranstaltninger, skal derfor tage hensyn til eksporterende parters interesser med henblik på i videst muligt omfang at undgå sådanne skadelige virkninger.
9. Bestemmelserne i denne artikel er ikke til hinder for, at en part kan indføre eller opretholde interne kvantitative forskrifter vedrørende eksponerede kinematografiske film, som opfylder kravene i artikel IV i GATT 1947.

KAPITEL IV

TOLD- OG HANDELSLETTELSER

ARTIKEL 41

Mål

Målene med dette kapitel er:

- a) at styrke samarbejdet om told- og handelslettelser for at sikre, at de relevante retsfor skrifter og procedurer og toldmyndighedernes administrative kapacitet opfylder målene om effektiv kontrol og fremme af handelslettelser
- b) at fremme harmoniseringen af toldlovgivning og -procedurer
- c) at sikre, at de legitime mål for den offentlige orden, herunder målene vedrørende sikkerhed og forebyggelse af svig i forbindelse med told- og handelslettelser, på ingen måde anfægtes, og
- d) at yde den fornødne støtte til SADC-ØPA-landenes toldmyndigheder, så de kan gennemføre denne aftale effektivt.

ARTIKEL 42

Toldsamarbejde og administrativt samarbejde

1. For at sikre efterlevelse af bestemmelserne i dette kapitel og effektivt opfylde målene i artikel 41 forpligter parterne sig til:
 - a) at udveksle oplysninger om toldlovgivning og -procedurer
 - b) at udvikle fælles initiativer vedrørende told- og handelslettelser og styrkelse af administrativ kapacitet
 - c) at udveksle erfaringer og god praksis inden for bekæmpelse af korruption og svig på områder, der er relateret til dette kapitel
 - d) at udveksle erfaringer og god praksis vedrørende import-, eksport- og transitprocedurer og vedrørende forbedring af den service, der ydes erhvervslivet
 - e) at udveksle erfaringer og god praksis vedrørende fremme af transit
 - f) at lette udveksling af eksperter mellem toldmyndigheder og
 - g) at tilskynde til koordinering mellem alle berørte organer, både i og mellem landene.
2. Parterne skal bane vejen for og udvikle et bedre samarbejde om gennemførelsen af Verdenstoldorganisationens ("WCO's") "Framework of Standards to Secure and Facilitate Global Trade" fra 2005. Dette samarbejde omfatter bl.a. initiativer med henblik på gensidig anerkendelse af status som autoriseret erhvervsdrivende og forhåndsudveksling af oplysninger for at muliggøre en effektiv risikovurdering og -styring i sikkerhedsøjemed.
3. Parterne yder hinanden gensidig administrativ bistand i toldspørgsmål efter bestemmelserne i protokol 2.

ARTIKEL 43

Toldlovgivning og -procedurer

1. Parterne er enige om, at deres respektive handels- og toldbestemmelser og -procedurer i videst muligt omfang skal baseres på:
 - a) den reviderede Kyotokonvention om forenkling og harmonisering af toldprocedurerne fra 1999, de væsentlige elementer i WCO's "Framework of Standards to Secure and Facilitate Global Trade", den internationale konvention om det harmoniserede system og andre internationale instrumenter og standarder, der gælder på told- og handelsområdet
 - b) behovet for at beskytte og lette lovlig samhandel
 - c) behovet for at undgå at lægge unødvendige og diskriminerende byrder på de erhvervsdrivende, behovet for at sikre beskyttelse mod svig og korruption og behovet for yderligere at begunstige erhvervsdrivende, der i høj grad efterlever reglerne

- d) parternes behov for at anvende et (evt. elektronisk) administrativt enhedsdokument
- e) anvendelse af moderne toldteknikker, herunder risikovurdering, forenklede procedurer for indpassage og frigivelse af varer, kontrol efter frigivelse og metoder til virksomhedsrevision
- f) gennemsigtighed, effektivitet og proportionalitet for at nedbringe omkostningerne og øge forudsigeligheden for de erhvervsdrivende
- g) behovet for ikke-forskelsbehandling med hensyn til krav og procedurer, der gælder for import, eksport og varer i transit, selv om det accepteres, at forskellige sendinger kan behandles forskelligt i henhold til objektive risikovurderingskriterier
- h) en gradvis udvikling af systemer, herunder IT-baserede systemer, til både eksport- og importtransaktioner, der kan lette udvekslingen af oplysninger mellem erhvervsdrivende, toldmyndigheder og andre organer
- i) indførelse af systemer, der letter import af varer gennem anvendelse af forenklede toldprocedurer og -processer, herunder "pre-arrival clearance"-systemer
- j) afskaffelse af alle krav om obligatorisk inspektion før afsendelsen, jf. WTO-aftalen om inspektion før afsendelse, eller tilsvarende krav
- k) anvendelse af regler, der sikrer, at sanktioner for mindre overtrædelser af toldregulativerne eller procedurekravene er rimelige, og at deres anvendelse ikke giver anledning til unødige forsinkelser af toldklareringen
- l) en ordning med bindende besked i toldspørgsmål, navnlig vedrørende tarifiering og oprindelsesregler, i overensstemmelse med deres respektive lovgivning
- m) lettelse af transitforsendelser
- n) afskaffelse af alle krav om obligatorisk anvendelse af toldklarere og
- o) gennemsigtige, ikke-diskriminerende og rimelige regler for godkendelse af toldklarere.

2. For at forbedre arbejdsmetoderne og sikre gennemsigtighed og effektivitet i toldtransaktioner forpligter parterne sig til:

- a) at sikre, at de højeste standarder for integritet opretholdes gennem anvendelse af foranstaltninger til bekæmpelse af korruption på dette område
- b) at træffe yderligere foranstaltninger for at indskrænke, forenkle og standardisere oplysninger i dokumenter, der kræves af toldmyndigheder og andre beslægtede organer
- c) at forenkle krav og formaliteter i det omfang, det er muligt, med henblik på hurtig frigivelse og fortoldning af varer
- d) at etablere effektive, hurtige og ikke-diskriminerende procedurer, som gør det muligt at påklage toldmyndighedernes og andre organers administrative handlinger, afgørelser og beslutninger vedrørende import, eksport eller varer i transit. Disse procedurer skal være lettilgængelige, også for små og mellemstore virksomheder, og

- e) at skabe det klima, der er nødvendigt for en effektiv håndhævelse af de lovgivningsmæssige krav.

ARTIKEL 44

Lettelse af transitforsendelser

1. Parterne sikrer fri transit for varer gennem deres territorium ad den hertil bedst egnede rute. Eventuelle kontrolforanstaltninger eller krav skal være ikke-diskriminerende og rimelige, og de skal anvendes ensartet.
2. Parterne giver varer i transit en behandling, der ikke er mindre gunstig end den, der gives indenlandske varer, med hensyn til eksport, import og transport, uden at dette er til hinder for legitim toldkontrol.
3. Parterne:
 - a) indfører ordninger for transport under toldlukke, der muliggør varetransit, uden at der skal betales told og andre afgifter, forudsat at der gives passende garantier
 - b) fremmer og gennemfører regionale ordninger for transit
 - c) anvender internationale standarder og instrumenter for transit og
 - d) tilskynder til koordinering mellem alle berørte organer, både i og mellem landene.

ARTIKEL 45

Forbindelser med erhvervslivet

Parterne er enige om:

- a) at sikre, at alle toldrelaterede retsfor skrifter, procedurer og gebyrer og afgifter samt så vidt muligt de nødvendige forklarende bemærkninger gøres offentligt tilgængelige, så vidt muligt i elektronisk form
- b) så vidt muligt at høre repræsentanter for handelssektoren rettidigt og regelmæssigt om forslag til retsakter og procedurer vedrørende told og toldrelaterede handelsspørgsmål
- c) når det er relevant, at indføre og gennemføre nye eller ændrede retsfor skrifter og procedurer på en sådan måde, at handelsdrivende kan forberede sig på at efterleve dem. Parterne offentliggør relevante administrative oplysninger, navnlig om de relevante organers krav, om procedurer, åbningstider og arbejds gang for toldkontorer i havne og ved grænseovergange samt om kontaktpunkter, hvor der kan fås oplysninger, og
- d) at tilskynde til samarbejde mellem de erhvervsdrivende og de relevante myndigheder gennem anvendelse af instrumenter som f.eks. aftale memoranda.

ARTIKEL 46

Toldværdiansættelse

1. Aftalen om anvendelsen af artikel VII i GATT 1994 ("WTO-aftalen om toldværdiansættelse") gælder for toldværdiansættelsesreglerne for handel, som er omfattet af denne aftale.

2. Parterne samarbejder med henblik på at nå frem til en fælles holdning til spørgsmål vedrørende toldværdiansættelse.

ARTIKEL 47

Harmonisering af toldstandarder på regionalt plan

1. Parterne fremmer harmonisering af toldlovgivning, -procedurer, -standarder og -krav.
2. De fastsætter hver især indholdet af og tempoet for denne proces.

ARTIKEL 48

Støtte til SADC-ØPA-landenes toldmyndigheder

1. Parterne erkender betydningen af at støtte SADC-ØPA-landenes toldmyndigheder med henblik på gennemførelsen af dette kapitel, jf. del I, kapitel III.
2. De prioriterede støtteområder er:
 - a) anvendelse af moderne toldteknikker, herunder:
 - i) risikostyring
 - ii) kontrol efter frigivelse og
 - iii) automatisering af toldprocedurer
 - b) kontrol af toldværdiansættelse, tarifering og oprindelsesregler, herunder med henblik på at opfylde kravet i artikel 43, stk. 1, litra j)
 - c) lettelse af transit og styrkelse af effektiviteten af regionale transitordninger
 - d) gennemsigtighed i forbindelse med offentliggørelse og forvaltning af alle handelsbestemmelser og de hermed forbundne gebyrer og formaliteter
 - e) indførelse og gennemførelse af procedurer og praksis, der afspejler internationale instrumenter og standarder, som gælder på told- og handelsområdet, bl.a. den reviderede Kyotokonvention om forenkling og harmonisering af toldprocedurerne samt WCO's "Framework of Standards to Secure and Facilitate Global Trade".
3. Parterne erkender behovet for særlige behovsvurderingsundersøgelser, hvor der tages hensyn til situationen i hvert enkelt land, under anvendelse af WTO's og WCO's behovsvurderingsredskaber eller ethvert andet af parterne godkendt redskab.

ARTIKEL 49

Overgangsordninger

1. Parterne erkender behovet for overgangsordninger med henblik på at sikre en gnidningsløs gennemførelse af bestemmelserne i dette kapitel.
2. I betragtning af at SADC-ØPA-landene har behov for at styrke deres kapacitet inden for told- og handelslettelser, indrømmes de i de tilfælde, hvor der på tidspunktet for ikrafttrædelsen af denne aftale består et behov for kapacitetsopbygning, en overgangsperiode på otte (8) år til at opfylde deres forpligtelser i henhold til artikel 27, 43, 44 og 45, uden at dette berører deres WTO-rettigheder og -forpligtelser.

3. Det fælles råd kan beslutte at forlænge denne overgangsperiode med to (2) år, hvis den nødvendige kapacitet ikke er opnået.

ARTIKEL 50

Særligt udvalg for told- og handelslettelser

1. Parterne nedsætter herved et særligt udvalg for told- og handelslettelser, der skal bestå af repræsentanter for parterne.
2. Det Særlige Udvalg for Told- og Handelslettelser har bl.a. til opgave:
 - a) at overvåge gennemførelsen og forvaltningen af dette kapitel og af protokol 1
 - b) at være forum for konsultationer om og drøftelse af alle spørgsmål vedrørende told, herunder oprindelsesregler, generelle toldprocedurer, toldværdiansættelse, tarifiering, transit og gensidig administrativ bistand i toldspørgsmål
 - c) at styrke samarbejdet om udarbejdelse, anvendelse og håndhævelse af oprindelsesregler og hermed forbundne toldprocedurer, generelle toldprocedurer og gensidig administrativ bistand i toldspørgsmål
 - d) at styrke samarbejdet om kapacitetsopbygning og faglig bistand
 - e) at følge op på gennemførelsen af artikel 47
 - f) selv at vedtage sin forretningsorden og
 - g) efter aftale mellem parterne at behandle alle andre spørgsmål vedrørende dette kapitel.
3. Det Særlige Udvalg for Told- og Handelslettelser træder sammen på et tidspunkt og med en dagsorden, som parterne fastlægger på forhånd.
4. Parterne varetager formandskabet for Det Særlige Udvalg for Told- og Handelslettelser på skift.
5. Det Særlige Udvalg for Told- og Handelslettelser rapporterer til Udvalget for Handel og Udvikling.

KAPITEL V

TEKNISKE HANDELSHINDRINGER

ARTIKEL 51

Multilaterale forpligtelser

1. Parterne bekræfter deres rettigheder og forpligtelser i henhold til aftalen om tekniske handelshindringer ("WTO-TBT-aftalen").
2. Disse rettigheder og forpligtelser danner grundlag for parternes aktiviteter i henhold til dette kapitel.

ARTIKEL 52

Mål

Parterne er enige om:

- a) at samarbejde med henblik på at lette og øge deres indbyrdes varehandel ved at indkredse, forebygge og fjerne unødvendige handelshindringer i overensstemmelse med WTO-TBT-aftalen
- b) at samarbejde for at styrke den regionale integration og det regionale samarbejde, i særdeleshed i SADC-ØPA-landene, om spørgsmål vedrørende tekniske handelshindringer og
- c) at opbygge og styrke SADC-ØPA-landenes tekniske kapacitet i spørgsmål vedrørende tekniske handelshindringer.

ARTIKEL 53

Anvendelsesområde og definitioner

1. Bestemmelserne i dette kapitel finder anvendelse på standarder, tekniske forskrifter og overensstemmelsesvurderingsprocedurer som defineret i WTO-TBT-aftalen, for så vidt de påvirker den handel, der er omfattet af denne aftale.
2. I forbindelse med dette kapitel finder definitionerne i WTO-TBT-aftalen anvendelse.

ARTIKEL 54

Samarbejde og regional integration

Parterne er enige om, at det er vigtigt, at de nationale og regionale myndigheder, der beskæftiger sig med spørgsmål vedrørende tekniske handelshindringer, både i den offentlige og den private sektor, samarbejder, både af hensyn til handelen i regionen og mellem parterne og for den overordnede regionale integrationsproces, og de agter at samarbejde for at fremme dette.

ARTIKEL 55

Gennemsigtighed

1. Parterne bekræfter princippet om gennemsigtighed i anvendelsen af tekniske forskrifter og standarder i overensstemmelse med WTO-TBT-aftalen.
2. Parterne erkender betydningen af effektive mekanismer for samråd, notificering og informationsudveksling vedrørende tekniske forskrifter og standarder i overensstemmelse med WTO-TBT-aftalen.
3. Parterne er enige om at indføre et system for tidlig varsling for at sikre, at SADC-ØPA-landene får forhåndsbesked om nye EU-foranstaltninger, som kan påvirke deres eksport til EU. Parterne anvender de eksisterende systemer optimalt og undgår unødvendige overlapninger med multilaterale eller unilaterale systemer.

ARTIKEL 56

Foranstaltninger vedrørende tekniske handelshindringer

Parterne er enige om at indkredse og gennemføre de til særlige prioriterede emner eller sektorer bedst egnede mekanismer blandt dem, der understøttes af WTO-TBT-aftalen. Der kan bl.a. være tale om følgende:

- a) intensivering af samarbejdet med henblik på at lette adgangen til hinandens markeder ved at øge den gensidige viden om og forståelse af deres respektive ordninger vedrørende tekniske forskrifter, standarder, metrologi, akkreditering og overensstemmelsesvurdering

- b) udveksling af oplysninger, indkredsning og gennemførelse af passende mekanismer for særlige emner eller sektorer, dvs. efterlevelse af internationale standarder, brug af leverandørens overensstemmelseserklæring, anvendelse af internationalt anerkendt akkreditering til godkendelse af overensstemmelsesvurderingsorganer og anvendelse af internationale ordninger for produktprøvning og certificering
- c) udvælgelse og tilrettelæggelse af sektorspecifikke indgreb vedrørende standarder, tekniske forskrifter og overensstemmelsesvurderingsprocedurer for at fremme forståelsen af og adgangen til hinandens markeder. De pågældende sektorer vil blive udvalgt under hensyntagen til nøgleområder for handelen, herunder prioriterede produkter
- d) udvikling af samarbejdsaktiviteter og -foranstaltninger med henblik på at støtte gennemførelsen af rettigheder og forpligtelser i henhold til WTO-TBT-aftalen
- e) udvikling af fælles synspunkter og holdninger vedrørende praksis for teknisk regulering, herunder gennemsigtighed, samråd, nødvendighed og proportionalitet, anvendelse af internationale standarder, overensstemmelsesvurderingskrav, anvendelse af konsekvensanalyse og risikovurdering, håndhævelse og markedsovervågning, hvis det er relevant
- f) fremme af harmonisering, når det er muligt og på områder af fælles interesse, i retning af internationale standarder samt anvendelse af sådanne standarder i forbindelse med udviklingen af tekniske forskrifter og overensstemmelsesvurderingsprocedurer
- g) forpligtelse til, når det bliver aktuelt, at overveje at forhandle aftaler om gensidig anerkendelse inden for sektorer af fælles økonomisk interesse
- h) fremme af samarbejde mellem parternes organisationer med ansvar for tekniske forskrifter, metrologi, standardisering, prøvning, certificering, inspektion og akkreditering og
- i) fremme af SADC-ØPA-landenes deltagelse i internationale standardiseringsorganer.

ARTIKEL 57

Udvalget for Handel og Udviklings rolle i forbindelse med TBT-spørgsmål

Parterne er enige om, at Udvalget for Handel og Udvikling skal have beføjelse til:

- a) at overvåge og nyoverveje gennemførelsen af dette kapitel
- b) at sørge for koordinering og samråd i TBT-spørgsmål
- c) at indkredse og nyoverveje prioriterede sektorer og produkter og de heraf følgende prioriterede samarbejdsområder
- d) at fremsætte henstillinger vedrørende ændringer af dette kapitel, hvis det er nødvendigt og relevant, og
- e) efter aftale mellem parterne at behandle alle andre spørgsmål vedrørende dette kapitel.

ARTIKEL 58

Kapacitetsopbygning og faglig bistand

1. Parterne erkender vigtigheden af at samarbejde om tekniske forskrifter, standarder, metrologi, akkreditering og overensstemmelsesvurdering for at nå målene i dette kapitel.

2. Parterne er enige om følgende prioriterede samarbejdsområder:
- a) indførelse af passende ordninger for udveksling af ekspertise, herunder passende uddannelse med henblik på at sikre tilstrækkelig og vedvarende teknisk kompetence i SADC-ØPA-landenes relevante standardiserings- og overensstemmelsesvurderingsorganer og gensidig forståelse mellem sådanne organer på parternes territorier
 - b) udvikling af SADC-ØPA-landenes kapacitet inden for tekniske forskrifter, metrologi, standarder, akkreditering og overensstemmelsesvurdering, bl.a. gennem opgradering eller oprettelse af laboratorier og andet udstyr. I den henseende anerkender parterne vigtigheden af at styrke det regionale samarbejde og behovet for at tage hensyn til prioriterede produkter og sektorer
 - c) udvikling og indførelse i SADC-ØPA-landene af harmoniserede tekniske forskrifter, standarder, metrologi, akkreditering og overensstemmelsesvurderingsprocedurer baseret på relevante internationale standarder
 - d) støtte til SADC-ØPA-landenes deltagelse i internationale aktiviteter vedrørende standardisering, akkreditering og metrologi og
 - e) oprettelse af TBT-informations- og notificeringskontorer i SADC-ØPA-landene.

KAPITEL VI

SUNDHEDS- OG PLANTESUNDHEDSFORANSTALTNINGER

ARTIKEL 59

Multilaterale forpligtelser

1. Parterne bekræfter deres rettigheder og forpligtelser i henhold til aftalen om anvendelsen af sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger ("WTO-SPS-aftalen"), den internationale plantebeskyttelseskonvention ("IPPC"), Codex Alimentarius-Kommissionen og Verdensorganisationen for Dyresundhed ("OIE").
2. Disse rettigheder og forpligtelser danner grundlag for parternes aktiviteter i henhold til dette kapitel.

ARTIKEL 60

Mål

Parterne er enige om:

- a) at fremme handel og investeringer i SADC-ØPA-landene og parterne imellem og i den forbindelse sørge for, at de foranstaltninger, der indføres, kun finder anvendelse i det omfang, det er nødvendigt for at beskytte menneskers, dyrs og planters sundhed og liv i overensstemmelse med WTO-SPS-aftalen
- b) at samarbejde om styrkelse af den regionale integration og i særdeleshed af SADC-ØPA-landenes samarbejde om sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger ("SPS-foranstaltninger") og at behandle problemer, der skyldes SPS-foranstaltninger, som vedrører prioriterede produkter og sektorer, jf. bilag VI, under behørig hensyntagen til regional integration

- c) at fremme samarbejde med sigte på anerkendelse af passende beskyttelsesniveauer i forbindelse med SPS-foranstaltninger og
- d) at opbygge og styrke SADC-ØPA-landenes tekniske kapacitet til at gennemføre og overvåge SPS-foranstaltninger og i den forbindelse fremme anvendelsen af internationale standarder og befordre andre SPS-spørgsmål.

ARTIKEL 61

Anvendelsesområde og definitioner

- 1. Bestemmelserne i dette kapitel finder anvendelse på SPS-foranstaltninger som defineret i WTO-SPS-aftalen.
- 2. I forbindelse med dette kapitel finder de definitioner, der anvendes i WTO-SPS-aftalen og internationale standardiseringsorganer, navnlig Codex Alimentarius-Kommissionen, IPPC og OIE, anvendelse.

ARTIKEL 62

Kompetente myndigheder

- 1. De respektive SPS-myndigheder er de myndigheder i parterne, der har beføjelse til at gennemføre foranstaltningerne i dette kapitel.
- 2. Parterne underretter i overensstemmelse med denne aftale hinanden om deres respektive kompetente SPS-myndigheder og eventuelle ændringer vedrørende disse.

ARTIKEL 63

Gennemsigtighed

- 1. Parterne bekræfter princippet om gennemsigtighed i anvendelsen af SPS-foranstaltninger i overensstemmelse med WTO-SPS-aftalen.
- 2. Parterne erkender vigtigheden af effektive mekanismer for samråd, notificering og informationsudveksling vedrørende SPS-foranstaltninger i overensstemmelse med WTO-SPS-aftalen.
- 3. Den importerende part underretter den eksporterende part om eventuelle ændringer i dens sundheds- og plantesundhedskrav ved import, som kan påvirke den handel, der er omfattet af dette kapitel. Parterne forpligter sig til om nødvendigt at indføre mekanismer for udveksling af sådanne oplysninger.
- 4. Parterne anvender princippet om zoneinddeling eller afgrænsning af segmenter, når de fastlægger betingelser for import, idet de tager hensyn til internationale standarder. Parterne kan også fra sag til sag, og når det er muligt, i fællesskab afgrænse og foreslå zoner eller segmenter med en særlig sundheds- og plantesundhedsmæssig status for at undgå at forstyrre handelen.

ARTIKEL 64

Informationsudveksling

- 1. Parterne er enige om at indføre et system for tidlig varsling for at sikre, at SADC-ØPA-landene får forhåndsbesked om nye SPS-foranstaltninger truffet af EU, som

kan påvirke SADC-ØPA-landenes eksport til EU. Dette system baseres i givet fald på eksisterende mekanismer.

2. Parterne er enige om at samarbejde om videreudviklingen af nettet til epidemiologisk overvågning af dyresygdomme og på plantesundhedsområdet. De vil udveksle oplysninger om forekomsten af skadegørere og sygdomme, der frembyder en kendt, overhængende fare for den anden part.

ARTIKEL 65

Udvalget for Handel og Udviklings rolle i forbindelse med SPS-spørgsmål

Udvalget for Handel og Udvikling skal have beføjelse til:

- a) at overvåge og nyoverveje gennemførelsen af dette kapitel
- b) at rådgive og fremsætte henstillinger med henblik på at opfylde målene i dette kapitel via dets gennemførelse
- c) at være forum for drøftelser og informationsudveksling og for spørgsmål vedrørende samarbejde
- d) at fremsætte henstillinger vedrørende ændringer af dette kapitel, hvis det er nødvendigt og relevant
- e) at nyoverveje listen over prioriterede produkter og sektorer i bilag VI og de heraf følgende prioriterede samarbejdsområder
- f) at styrke samarbejdet om udvikling, anvendelse og håndhævelse af SPS-foranstaltninger og
- g) at behandle alle andre relevante spørgsmål.

ARTIKEL 66

Konsultationer

Hvis en part finder, at den anden part har truffet foranstaltninger, som kan påvirke eller har påvirket adgangen til dens marked, afholdes der passende konsultationer med henblik på at undgå unødvendige forsinkelser og finde en passende løsning i overensstemmelse med WTO-SPS-aftalen. Med henblik herpå udveksler parterne navne og adresser på kontaktpunkter med sundheds- og plantesundhedsmæssig ekspertise for at fremme kommunikation og informationsudveksling.

ARTIKEL 67

Samarbejde, kapacitetsopbygning og faglig bistand

Parterne er enige om:

- a) at fremme samarbejde mellem parternes ligestillede institutioner
- b) at samarbejde med henblik på at fremme den regionale harmonisering af foranstaltninger og udviklingen af passende lovgivningsmæssige rammer og politikker i og mellem SADC-ØPA-landene og dermed styrke handel og investeringer i regionen og
- c) at samarbejde om følgende prioriterede områder:
 - i) opbygning af teknisk kapacitet i den offentlige og private sektor i SADC-ØPA-landene for at muliggøre sundheds- og plantesundhedsmæssig kontrol,

- herunder uddannelse og information vedrørende inspektion, certificering, tilsyn og kontrol
- ii) opbygning af kapacitet i SADC-ØPA-landene med henblik på at opretholde og udvide deres markedsadgangsmuligheder
 - iii) opbygning af kapacitet til at sikre, at de indførte foranstaltninger ikke kommer til at virke som unødvendige handelshindringer, idet man dog anerkender parternes ret til at fastsætte deres egne, passende beskyttelsesniveauer
 - iv) styrkelse af teknisk kapacitet til gennemførelse og overvågning af SPS-foranstaltninger, herunder fremme af anvendelsen af internationale standarder
 - v) fremme af samarbejde om gennemførelse af WTO-SPS-aftalen, særlig styrkelse af SADC-ØPA-landenes notificeringsprocedurer og informationskontorer, samt andre spørgsmål vedrørende relevante internationale standardiseringsorganer
 - vi) udvikling af kapacitet inden for risikoanalyse, harmonisering, overensstemmelse, prøvning, certificering, overvågning af restkoncentrationer, sporbarhed og akkreditering, bl.a. gennem opgradering eller oprettelse af laboratorier og andet udstyr, der kan hjælpe SADC-ØPA-landene med at efterleve internationale standarder. I den henseende anerkender parterne vigtigheden af at styrke det regionale samarbejde og behovet for at tage hensyn til de prioriterede produkter og sektorer, der fastlægges i overensstemmelse med dette kapitel, og
 - vii) støtte til SADC-ØPA-landenes deltagelse i relevante internationale standardiseringsorganer.

KAPITEL VII

LANDBRUG

ARTIKEL 68

Samarbejde om landbrug

1. Parterne fremhæver landbrugssektorens betydning for SADC-ØPA-landene for så vidt angår fødevarerikkerhed, jobskabelse i landdistrikterne, forbedring af landbrugshusholdningernes indkomster og oprettelse af en inklusiv økonomi i landdistrikterne og som grundlag for øget industrialisering og bæredygtig udvikling samt for at bidrage til målene i denne aftale.
2. Det er fra datoen for ikrafttrædelsen af denne aftale ikke tilladt at anvende eksportsubsidier på landbrugsprodukter i handelen mellem parterne.
3. Der oprettes et landbrugspartnerskab mellem EU og SADC-ØPA-landene for at fremme udvekslingen af synspunkter mellem parterne vedrørende landbrug, bl.a. om fødevarerikkerhed, udvikling, regionale værdikæder og regional integration. De emner, der skal være omfattet af landbrugspartnerskabet, og reglerne for dets funktionsmåde fastlægges efter aftale mellem parterne i det i artikel 103 omhandlede udvalg.

KAPITEL VIII

LØBENDE BETALINGER OG KAPITALBEVÆGELSER

ARTIKEL 69

Løbende betalinger

1. Med forbehold af bestemmelserne i artikel 70 og 71 forpligter parterne sig til ikke at indføre restriktioner for og til at tillade, at alle betalinger for løbende transaktioner mellem deres indbyggere kan foretages i frit konvertible valutaer.
2. Parterne kan træffe de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at bestemmelserne i stk. 1 ikke anvendes til at foretage overførsler, som ikke overholder en parts love og administrative bestemmelser.

ARTIKEL 70

Beskyttelsesforanstaltninger

1. Hvis betalinger og kapitalbevægelser mellem parterne undtagelsesvis forårsager eller truer med at forårsage alvorlige problemer for gennemførelsen af valutapolitikken eller valutakurspolitikken i et eller flere SADC-ØPA-lande eller i en eller flere EU-medlemsstater, kan EU eller det berørte SADC-ØPA-land træffe absolut nødvendige beskyttelsesforanstaltninger mod betalinger og kapitalbevægelser for en periode på højst seks (6) måneder.
2. Det fælles råd underrettes straks om indførelsen af en eventuel beskyttelsesforanstaltning og hurtigst muligt om en tidsplan for dens ophævelse.

ARTIKEL 71

Betalingsbalanceproblemer

Hvis en eller flere EU-medlemsstater eller et SADC-ØPA-land har alvorlige betalingsbalanceproblemer eller udefra kommende finansielle vanskeligheder eller risikerer at få det, kan de i overensstemmelse med WTO-overenskomsten og vedtægterne for Den Internationale Valutafond indføre restriktive foranstaltninger, som skal være tidsbegrænsede, og som ikke må gå videre, end hvad der er nødvendigt for at rette op på betalingsbalancesituationen. Den part, der indfører eller opretholder sådanne foranstaltninger, underretter straks den anden part herom og forelægger så snart som muligt en tidsplan for ophævelsen af de pågældende foranstaltninger.

KAPITEL IX

HANDEL MED TJENESTEYDELSER OG INVESTERINGER

ARTIKEL 72

Mål

Parterne erkender den stadig større betydning, handel med tjenesteydelser og investeringer har for udviklingen af deres økonomier, og bekræfter deres tilsagn vedrørende tjenesteydelser i Cotonouaftalens artikel 41 og 43 og deres respektive rettigheder og forpligtelser i henhold til den almindelige overenskomst om handel med tjenesteydelser ("GATS").

ARTIKEL 73

Handel med tjenesteydelser

1. Parterne kan forhandle om handel med tjenesteydelser for at udvide anvendelsesområdet for denne aftale. Hvad det angår har Botswana, Lesotho, Mozambique og Swaziland ("de deltagende SADC-ØPA-lande") på den ene side og EU på den anden side påbegyndt og agter at fortsætte forhandlinger om handel med tjenesteydelser.
2. Forhandlingerne mellem EU og de deltagende SADC-ØPA-lande foregår efter følgende principper:
 - a) forhandlingerne skal dække definitioner og principper vedrørende liberaliseringen af handel med tjenesteydelser
 - b) forhandlingerne skal omfatte lister over forpligtelser, som fastlægger de betingelser, der skal finde anvendelse på liberaliseringen af handel med tjenesteydelser. Disse betingelser opføres på en liste for hver liberaliseret sektor med angivelse af eventuelle begrænsninger for markedsadgang og national behandling samt overgangsperioder for liberalisering
 - c) forhandlingerne skal også dække administrative bestemmelser til støtte for liberaliseringen af handel med tjenesteydelser
 - d) liberaliseringen af handel med tjenesteydelser skal opfylde kravene i artikel V i GATS
 - e) liberaliseringen af handel med tjenesteydelser skal være gensidig og asymmetrisk, idet der tages hensyn til de deltagende SADC-ØPA-landes udviklingsbehov. Dette kan også føre til medtagelse af bestemmelser om samarbejde og om særlig og differentieret behandling
 - f) forhandlingerne skal tage udgangspunkt i relevante bestemmelser i de eksisterende gældende retlige rammer.
3. EU og de deltagende SADC-ØPA-lande er enige om at samarbejde om styrkelse af de deltagende SADC-ØPA-landes lovgivningsmæssige rammer og om at støtte gennemførelsen af de forpligtelser, der følger af forhandlingerne, jf. artikel 13, stk. 5. Parterne erkender, at kapacitetsopbygning på handelsområdet kan støtte udviklingen af økonomiske aktiviteter, jf. artikel 13, stk. 8.
4. Hvis en part, der ikke deltager i en aftale om handel med tjenesteydelser forhandlet i medfør af stk. 1 og 2, ønsker at deltage, kan den forhandle om betingelserne for sin tilslutning til den pågældende aftale.
5. Hvis en aftale, der kommer i stand som følge af de i stk. 1 og 4 omhandlede forhandlinger, fører til resultater, der viser sig at være uforenelige med den fremtidige udvikling af en regional SADC-ramme for tjenesteydelser, forhandler parterne om at bringe aftalen i overensstemmelse med den regionale ramme og sørger samtidig for balance mellem fordelene.

ARTIKEL 74

Handel og investeringer

1. EU og de deltagende SADC-ØPA-lande er enige om at samarbejde om investeringer, jf. artikel 13, stk. 6, og kan i fremtiden overveje at forhandle sig frem til en aftale om investeringer i andre økonomiske sektorer end tjenesteydelser.

2. Hvis en part, der ikke deltager i en aftale om investeringer forhandlet i medfør af stk. 1, ønsker at deltage, kan den forhandle om betingelserne for sin tilslutning til den pågældende aftale.
3. Hvis en aftale, der kommer i stand som følge af de i stk. 1 og 2 omhandlede forhandlinger, fører til resultater, der viser sig at være uforenelige med den fremtidige udvikling af en regional SADC-ramme for investeringer, skal parterne i fællesskab bestræbe sig på at bringe aftalen i overensstemmelse med den regionale ramme og sørger samtidig for balance mellem fordelene.

DEL III

TVISTFOREBYGGELSE OG -BILÆGGELSE

KAPITEL I

MÅL OG ANVENDELSESOMRÅDE

ARTIKEL 75

Mål

1. Målet med denne del er at forebygge eller bilægge eventuelle tvister mellem parterne om fortolkningen og anvendelsen af denne aftale med henblik på at nå frem til en gensidigt acceptabel løsning, når det er muligt.
2. I forbindelse med tvister, der vedrører en kollektiv handling fra SACU's side, optræder SACU samlet for så vidt angår denne del, og EU handler mod SACU som sådan.
3. I forbindelse med tvister, der vedrører en individuel handling fra et SADC-ØPA-lands side, optræder det pågældende SADC-ØPA-land individuelt for så vidt angår denne del, og EU handler kun mod det specifikke land, som det finder har overtrådt en af denne aftales bestemmelser.

ARTIKEL 76

Anvendelsesområde

1. Denne del finder anvendelse på alle tvister vedrørende fortolkningen og anvendelsen af denne aftale, medmindre andet udtrykkeligt er fastsat.
2. Uanset stk. 1 finder proceduren i Cotonouaftalens artikel 98 anvendelse, hvis der opstår en tvist mellem parterne vedrørende finansieringen af udviklingssamarbejdet.

KAPITEL II

KONSULTATIONER OG MÆGLING

ARTIKEL 77

Konsultationer

1. Parterne skal bestræbe sig på at løse eventuelle tvister som omhandlet i artikel 76 ved loyalt at indlede konsultationer med det formål at nå til enighed om en gensidigt acceptabel løsning.
2. Konsultationer iværksættes ved, at den ene part sender en skriftlig anmodning til den anden part med genpart til Udvalget for Handel og Udvikling, hvori den angiver, hvilken foranstaltning det drejer sig om, og de bestemmelser i denne aftale, som parten finder, at foranstaltningen ikke er i overensstemmelse med.
3. Konsultationerne indledes senest fyrré (40) dage efter modtagelsen af anmodningen. De anses for afsluttet senest tres (60) dage efter modtagelsen af anmodningen, medmindre de to parter bliver enige om at forlænge dem. Alle oplysninger, der afgives under konsultationerne, behandles fortroligt.
4. Konsultationer om hastende spørgsmål, herunder om letfordærlige varer eller sæsonvarer, indledes senest femten (15) dage efter modtagelsen af anmodningen og anses for afsluttet senest tredive (30) dage efter modtagelsen af anmodningen.
5. Hvis der ikke indledes konsultationer inden for de frister, der er fastsat i stk. 3 og 4, eller hvis konsultationerne afsluttes, uden at man er nået frem til en gensidigt acceptabel løsning, kan den klagende part anmode om, at der nedsættes et voldgiftspanel efter artikel 79.

ARTIKEL 78

Mægling

1. Hvis konsultationerne ikke resulterer i en gensidigt acceptabel løsning, kan parterne efter aftale henvende sig til en mægler. Medmindre parterne aftaler andet, er grundlaget for mæglingen den sag, der er henvist til i anmodningen om konsultationer.
2. Hvis parterne ikke når til enighed om en mægler, senest femten (15) dage efter at de har aftalt at anmode om mægling, vælger formanden for Udvalget for Handel og Udvikling eller dennes stedfortræder ved lodtrækning en mægler blandt de personer, som er opført på den i artikel 94 omhandlede liste, og som ikke er statsborgere i nogen af parterne. Udvælgelsen foretages, senest femogtyve (25) dage efter at de har meddelt, at de ønsker at anmode om mægling, under tilstedeværelse af en repræsentant for hver part. Mægleren indkalder parterne til et møde senest tredive (30) dage efter sin udvælgelse. Parternes indlæg skal være mægleren i hænde senest femten (15) dage før mødet, og mægleren skal afgive en udtalelse senest femogfyrré (45) dage efter sin udvælgelse.
3. I mæglerens udtalelse kan indgå en henstilling om, hvordan tvisten kan løses i overensstemmelse med denne aftales bestemmelser. Mæglerens udtalelse er ikke bindende.
4. Parterne kan aftale at ændre de i stk. 2 anførte frister. Mægleren kan også beslutte at ændre disse frister efter anmodning fra en af parterne eller på eget initiativ under hensyn til de særlige vanskeligheder, den pågældende part måtte være stødt på, eller under hensyn til sagens kompleksitet.

5. Mæglingsforhandlingerne, særlig alle oplysninger, der kommer frem, og parternes holdning under forhandlingerne, behandles fortroligt.

KAPITEL III

TVISTBILÆGGELSESPROCEDURER

ARTIKEL 79

Indledning af voldgiftsproceduren

1. Er det ikke lykkedes parterne at løse tvisten gennem konsultationer, jf. artikel 77, eller gennem mægling, jf. artikel 78, kan den klagende part anmode om, at der nedsættes et voldgiftspanel.
2. Anmodningen om nedsættelse af et voldgiftspanel fremsættes skriftligt over for den indklagede part og Udvalget for Handel og Udvikling. Den klagende part anfører i sin anmodning, hvilke foranstaltninger sagen drejer sig om, og gør rede for, hvordan disse foranstaltninger er i strid med bestemmelserne i denne aftale.

ARTIKEL 80

Nedsættelse af voldgiftspanelet

1. Et voldgiftspanel skal bestå af tre (3) voldgiftsmænd.
2. Parterne udpeger hver især en voldgiftsmand senest ti (10) dage efter modtagelsen af anmodningen om nedsættelse af et voldgiftspanel. De to (2) voldgiftsmænd udpeger en tredje voldgiftsmand, der skal være formand for voldgiftspanelet, senest tyve (20) dage efter modtagelsen af anmodningen om nedsættelse af et panel. Formanden for voldgiftspanelet må ikke være statsborger i nogen af parterne eller have fast bopæl på deres territorium.
3. Hvis ikke alle tre voldgiftsmænd er udpeget efter tyve (20) dage, eller hvis en af parterne over for Udvalget for Handel og Udvikling fremsætter en begrundet skriftlig indsigelse mod de udpegede voldgiftsmænd senest ti (10) dage efter udpegningen af den tredje voldgiftsmand, kan hver af parterne anmode formanden for Udvalget for Handel og Udvikling eller hans eller hendes repræsentant om at udvælge alle tre (3) medlemmer ved lodtrækning fra den liste, der er oprettet i henhold til artikel 94, således at ét medlem vælges blandt de personer, som den klagende part har foreslået, ét vælges blandt de personer, der er foreslået af den indklagede part, og ét blandt de personer, som parterne har udvalgt til at varetage formandshvervet. Er parterne enige om et eller flere medlemmer af voldgiftspanelet, udvælges de øvrige medlemmer efter proceduren i dette stykke.
4. Formanden for Udvalget for Handel og Udvikling eller hans eller hendes repræsentant udvælger voldgiftsmændene senest fem (5) dage efter modtagelsen af den af en af parterne fremsatte anmodning, jf. stk. 3, under tilstedeværelse af en repræsentant for hver part.
5. Voldgiftspanelet anses for nedsat på den dato, på hvilken de tre (3) voldgiftsmænd er endeligt udvalgt.

ARTIKEL 81

Interimsrapport fra panelet

Voldgiftspanelet tilsender parterne en interimsrapport, der indeholder både en beskrivende del og panelets resultater og konklusioner, almindeligvis senest et hundrede og tyve (120) dage efter dets nedsættelse. I hastende tilfælde reduceres tidsfristen til tres (60) dage. Parterne kan forelægge voldgiftspanelet skriftlige kommentarer vedrørende præcise punkter i interimsrapporten senest femten (15) dage efter forelæggelsen heraf.

ARTIKEL 82

Voldgiftskendelser

1. Voldgiftspanelet meddeler parterne og Udvalget for Handel og Udvikling sin kendelse senest et hundrede og halvtres (150) dage efter nedsættelsen af panelet. Finder voldgiftspanelet, at denne frist ikke kan overholdes, skal formanden for panelet meddele parterne og Udvalget for Handel og Udvikling dette skriftligt med angivelse af årsagerne til forsinkelsen og datoen for, hvornår panelet kan afslutte sit arbejde. Kendelsen må under ingen omstændigheder meddeles senere end et hundrede og firs (180) dage efter nedsættelsen af voldgiftspanelet.
2. I hastende tilfælde, herunder hvis der er tale om letfordærlige varer og sæsonvarer, skal voldgiftspanel bestræbe sig på at afsige sin kendelse senest halvfems (90) dage efter nedsættelsen af panelet. Voldgiftspanelet kan senest ti (10) dage efter nedsættelsen af panelet afsige en foreløbig kendelse om, hvorvidt det anser sagen for at haste.
3. Hver part kan anmode voldgiftspanelet om at fremsætte en anbefaling til, hvordan den indklagede part kan bringe den manglende efterlevelse af aftalen til ophør.

ARTIKEL 83

Efterlevelse af voldgiftskendelsen

Den indklagede part tager de nødvendige skridt til at efterleve voldgiftskendelsen, og parterne skal bestræbe sig på at blive enige om en frist herfor.

ARTIKEL 84

Rimelig frist til at efterlevelse

1. Senest tredive (30) dage efter parternes modtagelse af meddelelsen om voldgiftskendelsen, meddeler den indklagede part skriftligt den klagende part og Udvalget for Handel og Udvikling, hvor lang en frist den rimeligvis finder nødvendig for at kunne efterleve voldgiftskendelsen.
2. Efter meddelelsen fra den indklagede part skal parterne bestræbe sig på at blive enige om en sådan rimelig frist. Hvis der er uenighed mellem parterne om, hvad der er en rimelig frist til at efterleve voldgiftskendelsen, anmoder den klagende part senest tredive (30) dage efter meddelelsen i henhold til stk. 1 skriftligt det oprindelige voldgiftspanel om at fastsætte en rimelig frist. En sådan anmodning meddeles samtidigt til den indklagede part og til Udvalget for Handel og Udvikling. Voldgiftspanelet meddeler parterne og Udvalget for Handel og Udvikling sin kendelse senest tredive (30) dage efter modtagelsen af anmodningen.
3. Ved fastsættelsen af en rimelig frist tager voldgiftspanelet hensyn til, hvor lang tid det normalt vil tage den indklagede part at indføre love eller administrative

bestemmelser som dem, denne part har anført som nødvendige for at sikre efterlevelsen. Voldgiftspanelet tager også hensyn til kapacitetsbegrænsninger og forskelle i udviklingsniveau, som kan påvirke den indklagede parts indførelse af de nødvendige foranstaltninger.

4. Hvis det oprindelige voldgiftspanel eller nogle af dets medlemmer ikke kan træde sammen, finder de i artikel 80 fastlagte procedurer anvendelse. Fristen for meddelelse af kendelsen er femogfyrre (45) dage efter modtagelsen af den i stk. 2 omhandlede anmodning.
5. Den rimelige frist kan forlænges efter aftale mellem parterne.

ARTIKEL 85

Prøvelse af foranstaltninger, der er truffet for at efterleve voldgiftskendelsen

1. Den indklagede part meddeler, inden den rimelige frist udløber, den klagende part og Udvalget for Handel og Udvikling, hvilke foranstaltninger den har truffet for at efterleve voldgiftskendelsen.
2. Hvis der er uenighed mellem parterne om, hvorvidt en foranstaltning meddelt i henhold til stk. 1 er forenelig med denne aftales bestemmelser, kan den klagende part skriftligt anmode det oprindelige voldgiftspanel om at afgøre spørgsmålet. Det skal af anmodningen fremgå, hvilken foranstaltning det drejer sig om, og hvorfor den pågældende foranstaltning er i strid med bestemmelserne i denne aftale. Voldgiftspanelet meddeler sin kendelse senest halvfems (90) dage efter modtagelsen af anmodningen. I hastende tilfælde, herunder hvis der er tale om letfordærlige varer eller sæsonvarer, meddeler voldgiftspanelet sin kendelse senest femogfyrre (45) dage efter modtagelsen af anmodningen.
3. Hvis det oprindelige voldgiftspanel eller nogle af dets medlemmer ikke kan træde sammen, finder de i artikel 80 fastlagte procedurer anvendelse. Fristen for meddelelse af kendelsen er et hundrede og fem (105) dage efter modtagelsen af den i stk. 2 omhandlede anmodning.

ARTIKEL 86

Midlertidige afbødende foranstaltninger i tilfælde af manglende overholdelse

1. Hvis den indklagede part ikke meddeler, hvilke foranstaltninger der er truffet til efterlevelse af voldgiftskendelsen, inden udløbet af den rimelige frist, eller hvis voldgiftspanelet finder, at de foranstaltninger, der er meddelt i henhold til artikel 85, stk. 1, ikke er forenelige med bestemmelserne i denne aftale, skal den indklagede part på anmodning af den klagende part fremsætte et tilbud om kompensation. En sådan kompensation kan være økonomisk, helt eller delvis, men aftalen forpligter ikke den indklagede part til at tilbyde en økonomisk kompensation.
2. Hvis der ikke senest tredive (30) dage efter udløbet af den rimelige frist eller efter voldgiftskendelsen i henhold til artikel 85 om, at en efterlevelseshforanstaltning ikke er forenelig med denne aftale, er opnået enighed om kompensation, er den klagende part berettiget til efter underretning af den indklagede part at indføre passende foranstaltninger.

3. Ved indførelsen af sådanne foranstaltninger skal den klagende part bestræbe sig på at vælge foranstaltninger, der står i rimeligt forhold til overtrædelsen, og som mindst muligt påvirker opfyldelsen af målene i denne aftale, og tager hensyn til deres konsekvenser for økonomien i den indklagede part og for de enkelte SADC-ØPALande.
4. Hvis EU ikke meddeler, hvilke foranstaltninger der er truffet for at efterleve voldgiftskendelsen, inden udløbet af den rimelige frist, eller hvis voldgiftspanelet finder, at de foranstaltninger, der er meddelt i henhold til artikel 85, stk. 1, ikke er forenelige med EU's forpligtelser i henhold til denne aftale, og den klagende part fremfører, at indførelsen af passende foranstaltninger ville påføre dens økonomi betydelig skade, overvejer EU at yde økonomisk kompensation.
5. EU skal udvise tilbageholdenhed ved anmodning om kompensation eller indførelse af passende foranstaltninger efter stk. 1 eller 2.
6. Kompensation eller passende foranstaltninger er midlertidige og må kun anvendes, indtil de foranstaltninger, hvorom det er konstateret, at de er i strid med denne aftale, er trukket tilbage eller ændret og gjort forenelige med denne aftale, eller indtil parterne er nået til enighed om en løsning af tvisten.
7. I artikel 86 og 87 forstås ved passende foranstaltninger foranstaltninger i lighed med dem, der fremgår af forståelsen vedrørende reglerne og procedurerne for tvistbilæggelse i bilag 2 til WTO-overenskomsten ("DSU").

ARTIKEL 87

Prøvelse af efterlevelseshforanstaltninger, der er truffet efter indførelsen af passende foranstaltninger

1. Den indklagede part meddeler den klagende part og Udvalget for Handel og Udvikling de foranstaltninger, der er truffet for at efterleve voldgiftskendelsen, og anmoder om, at den klagende parts anvendelse af passende foranstaltninger bringes til ophør.
2. Hvis parterne ikke når til enighed om, hvorvidt de meddelte foranstaltninger er forenelige med bestemmelserne i denne aftale, senest tredive (30) dage efter meddelelsen, anmoder den klagende part skriftligt det oprindelige voldgiftspanelet om at træffe afgørelse. En sådan anmodning meddeles den indklagede part og Udvalget for Handel og Udvikling. Voldgiftskendelsen meddeles parterne og Udvalget for Handel og Udvikling senest femogfyrre (45) dage efter modtagelsen af anmodningen. Hvis voldgiftspanelet finder, at de efterlevelseshforanstaltninger, der er truffet, ikke er i overensstemmelse med bestemmelserne i denne aftale, afgør voldgiftspanelet, om den klagende part fortsat kan anvende passende foranstaltninger. Hvis voldgiftspanelet konkluderer, at efterlevelseshforanstaltningerne er i overensstemmelse med denne aftale, bringes de passende foranstaltninger til ophør.
3. Hvis det oprindelige voldgiftspanelet eller nogle af dets medlemmer ikke kan træde sammen, finder de i artikel 80 fastlagte procedurer anvendelse. Fristen for meddelelse af kendelsen er tres (60) dage efter modtagelsen af den i stk. 2 omhandlede anmodning.

KAPITEL IV

FÆLLES BESTEMMELSER

ARTIKEL 88

Gensidigt acceptabel løsning

Det står parterne frit for til enhver tid at finde en gensidigt acceptabel løsning på tvister, som falder ind under dette kapitel. De underretter Udvalget for Handel og Udvikling og i givet fald voldgiftspanelet om en sådan løsning. Når den gensidigt acceptable løsning er blevet vedtaget, indstilles tvistbilæggelsesproceduren.

ARTIKEL 89

Forretningsorden og adfærdskodeks

1. Parterne når senest tolv (12) måneder efter ikrafttrædelsen af denne aftale til enighed om en forretningsorden og en adfærdskodeks, som vedtages af det fælles råd.
2. Voldgiftspanelets møder er offentlige i overensstemmelse med forretningsordenen, medmindre voldgiftspanelet på eget initiativ eller på anmodning af parterne træffer anden afgørelse. Voldgiftspanelet mødes i lukkede samlinger, hvis en parts indlæg eller anbringender indeholder fortrolige oplysninger.

ARTIKEL 90

Information og teknisk rådgivning

Voldgiftspanelet kan efter anmodning fra en part eller på eget initiativ fra enhver kilde, herunder tvistens parter, indhente de oplysninger, det finder nødvendige med henblik på voldgiftsproceduren. Voldgiftspanelet har også ret til at søge relevant ekspertrådgivning efter behov. Interesserede enheder har tilladelse til at indgive amicus curiae-indlæg til voldgiftspanelet i overensstemmelse med forretningsordenen. Alle oplysninger, der indhentes på denne måde, skal være tilgængelige for parterne, og de skal kunne fremsætte bemærkninger hertil.

ARTIKEL 91

Sprogordning for partsindlæg

1. Parternes skriftlige og mundtlige indlæg fremsættes på et af parternes officielle sprog.
2. Parterne skal bestræbe sig på at nå til enighed om et fælles arbejdsprog i forbindelse med specifikke sager, der er omfattet af denne del. Hvis parterne ikke kan nå til enighed om et fælles arbejdsprog, foranstalter og bekoster hver part oversættelse af sine skriftlige indlæg og tolkning ved møderne til det sprog, som den indklagede part har valgt, medmindre dette sprog er et officielt sprog i denne part. I forbindelse med bestræbelserne på at nå til enighed om et fælles arbejdsprog tager EU hensyn til den potentielle indvirkning på SADC-ØPA-landene af de hermed forbundne omkostninger.

ARTIKEL 92

Fortolkningsregler

Voldgiftspanelet fortolker bestemmelserne i denne aftale efter sædvanereglene for fortolkning af folkeretten, herunder dem, der er kodificeret i Wienerkonventionen om traktatretten. Voldgiftspanelets kendelser kan ikke udvide eller begrænse de rettigheder og forpligtelser, der er fastsat i denne aftale.

ARTIKEL 93

Voldgiftskendelser

1. Voldgiftspanelet skal bestræbe sig på at træffe afgørelse ved konsensus. Hvis det imidlertid ikke er muligt at træffe afgørelse ved konsensus, afgøres sagen ved flertalsafstemning.
2. I kendelsen redegøres der for de faktiske omstændigheder, anvendeligheden af de relevante bestemmelser i denne aftale og begrundelsen for panelets resultater og konklusioner. Udvalget for Handel og Udvikling offentliggør voldgiftskendelsen, medmindre det beslutter ikke at gøre det.

ARTIKEL 94

Liste over voldgiftsmænd

1. Udvalget for Handel og Udvikling opstiller senest tre (3) måneder efter ikrafttrædelsen af denne aftale en liste med enogtyve (21) personer, som er villige og i stand til at fungere som voldgiftsmænd. Hver af parterne udvælger otte (8) personer til at fungere som voldgiftsmænd. Parterne enes også om fem (5) personer, som ikke er statsborgere i nogen af parterne, og som skal varetage formandshvervet i voldgiftspanelet. Udvalget for Handel og Udvikling sørger for, at listen altid er ajourført i overensstemmelse med denne artikel.
2. De pågældende voldgiftsmænd skal have specialiseret viden om de forhold, der er omfattet af denne aftale, eller erfaringer inden for jura og international handel. De skal være uafhængige og handle efter deres egen overbevisning og må ikke modtage instruktioner fra nogen organisation eller regering eller være tilknyttet nogen af parternes regering, og de skal overholde den adfærdskodeks, der er knyttet som bilag til forretningsordenen.
3. Udvalget for Handel og Udvikling kan opstille en supplerende liste med femten (15) personer, som har ekspertise vedrørende bestemte forhold inden for sektorer, der er omfattet af denne aftale. Når udvælgelsesproceduren i artikel 80 anvendes, kan formanden for Udvalget for Handel og Udvikling anvende en sådan supplerende liste med begge parters samtykke.

ARTIKEL 95

Forhold til WTO-forpligtelser

1. Voldgiftsorganer, der nedsættes efter denne aftale, træffer ikke afgørelse om tvister vedrørende en parts rettigheder og forpligtelser i henhold til WTO-overenskomsten.
2. Anvendelse af tvistbilæggelsesbestemmelserne i denne aftale er ikke til hinder for, at en sag kan indbringes for WTO, herunder også tvistbilæggelsessager. Har en part imidlertid med hensyn til en bestemt foranstaltning indledt en tvistbilæggelsesprocedure i henhold til denne aftale eller i henhold til WTO-overenskomsten, må den pågældende part ikke indlede en tvistbilæggelsesprocedure

vedrørende samme foranstaltning i det andet forum, før den første sag er afsluttet. Med henblik på anvendelsen af dette stykke anses en tvistbilæggelsesprocedure i henhold til WTO-overenskomsten for at være indledt, når en part anmoder om, at der nedsættes et panel i henhold til artikel 6 i DSU.

3. Intet i denne aftale er til hinder for, at en part gennemfører en af WTO's tvistbilæggelsesorgan godkendt suspension af forpligtelser.

ARTIKEL 96

Frister

1. Alle de i denne del fastsatte frister, herunder voldgiftspanelernes frister til at meddele deres kendelser, regnes i kalenderdage fra dagen efter den handling eller den kendsgerning, som de vedrører.
2. Alle frister, der er omhandlet i denne del, kan forlænges ved aftale mellem parterne.

DEL IV

ALMINDELIGE UNDTAGELSER

ARTIKEL 97

Almindelig undtagelsesklausul

Idet sådanne foranstaltninger ikke må anvendes på en måde, der udgør en vilkårlig eller uberettiget forskelsbehandling af parterne i tilfælde, hvor de samme forhold gør sig gældende, eller en skjult begrænsning af den internationale handel, må intet i denne aftale fortolkes således, at det forhindrer en part i at indføre eller håndhæve foranstaltninger:

- a) som er nødvendige af hensyn til den offentlige moral
- b) som er nødvendige for at beskytte menneskers, dyrs eller planters liv eller sundhed
- c) som vedrører import og eksport af guld og sølv
- d) som er nødvendige for at sikre efterlevelse af love eller bestemmelser, der ikke er uforenelige med bestemmelserne i denne aftale, herunder bestemmelser om toldkontrol, opretholdelse af monopoler i henhold til artikel II, stk. 4, og artikel XVII i GATT, beskyttelse af patenter, varemærker og ophavsrettigheder samt forebyggelse af vildledende praksis
- e) som vedrører produkter fremstillet ved fængselsarbejde.
- f) som er nødvendige til beskyttelse af nationale skatte af kunstnerisk, historisk eller arkæologisk værdi
- g) som vedrører bevarelsen af udtømmelige naturressourcer, hvis sådanne foranstaltninger iværksættes i forbindelse med restriktioner for indenlandsk produktion eller forbrug
- h) som gennemføres for at opfylde forpligtelser, der er fastlagt i en mellemstatslig råvareaftale, som er i overensstemmelse med kriterier, der er forelagt de

kontraherende GATT-parter, og som de ikke har afvist, eller som i sig selv er forelagt og ikke afvist⁴

- i) som involverer restriktioner for eksport af indenlandske materialer, der er nødvendige for at sikre de nødvendige mængder af sådanne materialer til en indenlandsk forarbejdningsindustri i perioder, hvor hjemmemarkedsprisen på sådanne materialer som led i en statslig stabiliseringsplan holdes under verdensmarkedsprisen, forudsat at sådanne restriktioner ikke bevirker, at eksporten fra eller beskyttelsen af en sådan indenlandsk industri øges, og forudsat at de ikke er i strid med denne aftales bestemmelser om ikke-forskelsbehandling, eller
- j) som er nødvendige for køb eller distribution af produkter generelt eller af hensyn til lokal knaphed, forudsat at sådanne foranstaltninger er i overensstemmelse med princippet om, at parterne og SADC-ØPA-landene har ret til en rimelig del af det internationale udbud af sådanne produkter, og at alle sådanne foranstaltninger, som ikke er i overensstemmelse med de øvrige bestemmelser i denne aftale, bringes til ophør, så snart de forhold, der har foranlediget dem, ikke længere gør sig gældende.

ARTIKEL 98

Undtagelser af sikkerhedshensyn

1. Intet i denne aftale må fortolkes således:
 - a) at det af en part kræves, at den skal give oplysninger, hvis videregivelse den betragter som stridende mod sine væsentlige sikkerhedsinteresser, eller
 - b) at en part afskæres fra at træffe foranstaltninger, som den anser for nødvendige af hensyn til beskyttelsen af sine væsentlige sikkerhedsinteresser, som:
 - i) vedrører fissionsmaterialer eller materialer, af hvilke disse udvindes
 - ii) vedrører handel med våben, ammunition og krigsudstyr og handel med andre varer og materialer, der direkte eller indirekte har til formål at forsyne et militært anlæg, eller
 - iii) foretages i krigstid eller anden krisetilstand i internationale forbindelser, eller
 - c) at en af parterne forhindres i at handle i medfør af sine forpligtelser i henhold til De Forenede Nationers pagt til opretholdelse af international fred og sikkerhed.
2. Udvalget for Handel og Udvikling underrettes om, hvilke foranstaltninger der træffes i medfør af stk. 1, litra b) og c), og om, hvornår de bringes til ophør.

ARTIKEL 99

Beskatning

1. Intet i denne aftale eller i ordninger, der indføres på grundlag af denne aftale, må fortolkes således, at parterne ved anvendelsen af de relevante bestemmelser i deres skattelovgivning hindres i at sondre mellem skatteydere i forskellige situationer, f.eks. på grundlag af bopæl eller på grundlag af, hvor de har investeret deres kapital.

⁴ Undtagelsen i dette litra gælder for alle råvareaftaler, som er i overensstemmelse med de principper, der er godkendt i henhold til FN's Økonomiske og Sociale Råds resolution 30 (IV) af 28. marts 1947.

2. Intet i denne aftale eller i ordninger, der indføres på grundlag af denne aftale, må fortolkes således, at det er til hinder for indførelse eller håndhævelse af foranstaltninger til bekæmpelse af skattesvig og -unddragelse på grundlag af aftaler om afskaffelse af dobbeltbeskatning eller andre skatteaftaler eller på grundlag af indenlandsk skattelovgivning.
3. Intet i denne aftale berører parternes rettigheder og forpligtelser i henhold til skatteaftaler. Skulle nærværende aftale på et givet område være uforenelig med en sådan aftale, har sidstnævnte aftale forrang.

DEL V

INSTITUTIONELLE BESTEMMELSER

ARTIKEL 100

Det fælles råd

Der nedsættes et fælles SADC-ØPA/EU-råd ("det fælles råd"), som skal overvåge og forvalte gennemførelsen af denne aftale.

ARTIKEL 101

Sammensætning og opgaver

1. Det fælles råd består af relevante medlemmer af Rådet for Den Europæiske Union og relevante medlemmer af Europa-Kommissionen eller deres repræsentanter på den ene side og af SADC-ØPA-landenes relevante ministre eller deres repræsentanter på den anden side. Det første møde i det fælles råd skal ledes af parterne i fællesskab.
2. I spørgsmål, hvor SACU handler samlet i forbindelse med denne aftale, handler SACU i henhold til denne bestemmelse, og EU behandler SACU i overensstemmelse hermed. I spørgsmål, hvor SACU-medlemslande handler enkeltvis i henhold til denne bestemmelse, handler det pågældende SACU-medlemsland i denne egenskab, og EU behandler det pågældende medlemsland i overensstemmelse hermed.
3. Uden at det berører de opgaver, der ved Cotonouaftalens artikel 15 er pålagt Ministerrådet, har det fælles råd til opgave:
 - a) at være ansvarligt for anvendelsen og gennemførelsen af denne aftale og at overvåge, at målene i den opfyldes
 - b) at behandle alle store spørgsmål i forbindelse med denne aftale, som er af fælles interesse og berører handelen mellem parterne
 - c) at behandle forslag og henstillinger fra parterne om ændring af denne aftale
 - d) at fremsætte passende henstillinger
 - e) at overvåge udviklingen i de økonomiske og handelsmæssige forbindelser mellem parterne
 - f) at overvåge og vurdere virkningerne af samarbejdsbestemmelserne i denne aftale for en bæredygtig udvikling
 - g) at overvåge og vurdere de fremskridt, der gøres på alle de områder, der er omfattet af denne aftale

- h) selv at vedtage sin forretningsorden
 - i) at vedtage forretningsordenen for Udvalget for Handel og Udvikling
 - j) at overvåge arbejdet i Udvalget for Handel og Udvikling og
 - k) at udføre alle andre opgaver i forbindelse med denne aftale.
4. Det fælles råd kan aflægge regelmæssige beretninger om anvendelsen af denne aftale til det ved Cotonouaftalens artikel 15 nedsatte Ministerråd.

ARTIKEL 102

Beslutningskompetence og -procedurer

1. For at opfylde målene i denne aftale har det fælles råd beføjelse til at træffe afgørelse i alle spørgsmål, der er omfattet af denne aftale.
2. Det fælles råd træffer sine afgørelser ved konsensus, og disse er bindende for parterne. Parterne træffer alle nødvendige foranstaltninger for at gennemføre de pågældende afgørelser i overensstemmelse deres respektive interne bestemmelser.
3. Med hensyn til procedurespørgsmål og tvistbilæggelsesprocedurer vedtager det fælles råd afgørelser og fremsætter henstillinger efter aftale mellem parterne.
4. Det fælles råd træder sammen med regelmæssige mellemrum på ikke over to (2) år og ekstraordinært, når omstændighederne kræver det, hvis parterne er enige herom.

ARTIKEL 103

Udvalget for Handel og Udvikling

1. Det fælles råd bistås i udøvelsen af sit hverv af et udvalg for handel og udvikling, der sammensættes af repræsentanter for parterne, sædvanligvis på højt embedsmandsplan.
2. Formandskabet i Udvalget for Handel og Udvikling varetages skiftevis af en repræsentant for hver af parterne for et år ad gangen. Det første møde i Udvalget for Handel og Udvikling skal ledes af parterne i fællesskab.
3. Dette udvalg kan nedsætte særlige tekniske arbejdsudvalg til behandling af specifikke spørgsmål, der falder ind under disses kompetenceområde.
4. Dette udvalg vedtager en forretningsorden for de særlige tekniske arbejdsudvalg, der nedsættes i henhold til stk. 3.
5. Dette udvalg rapporterer til og står til ansvar over for det fælles råd.
6. Dette udvalg træffer afgørelser eller fremsætter henstillinger i de tilfælde, der er omhandlet i denne aftale, eller hvor det fælles råd har givet det sådanne beføjelser. I så fald træffer udvalget afgørelse ved konsensus.
7. Dette udvalg har bl.a. følgende opgaver:
 - a) Inden for handel:

- i) at overvåge og evaluere gennemførelsen af afgørelser truffet af det fælles råd
 - ii) at lette og føre tilsyn med gennemførelsen af bestemmelserne i denne aftale
 - iii) at drøfte samarbejdsprioriteringer og forelægge henstillinger herom for det fælles råd
 - iv) at forelægge det fælles råd henstillinger for at undgå potentielle konflikter på områder, som er omfattet af denne aftale
 - v) at udføre alle andre opgaver, som det fælles råd pålægger det
 - vi) at føre tilsyn med arbejdet i de særlige tekniske arbejdsudvalg, jf. stk. 3
 - vii) at overvåge udviklingen inden for regional integration og med hensyn til de økonomiske og handelsmæssige forbindelser mellem parterne
 - viii) at drøfte og træffe foranstaltninger, der kan lette handel, investeringer og forretningsmuligheder mellem parterne, og
 - ix) at drøfte alle spørgsmål, der er omfattet af denne aftale, og alle problemer, der kan påvirke opfyldelsen af målene i den.
- b) Inden for udviklingssamarbejde:
- i) at overvåge gennemførelsen af de bestemmelser om udviklingssamarbejde, der er fastsat i denne aftale, og at koordinere indsatsen med tredjepartsdonorer
 - ii) at fremsætte henstillinger om handelsrelateret samarbejde mellem parterne
 - iii) at føre periodisk tilsyn med samarbejdsprioriteringerne i denne aftale og fremsætte henstillinger om inddragelse af nye prioriteringer, hvis det er relevant
 - iv) at tage samarbejdsspørgsmål vedrørende regional integration og gennemførelse af denne aftale op til drøftelse og
 - v) at overvåge og vurdere virkningerne af gennemførelsen af denne aftale for en bæredygtig udvikling i parterne.

DEL VI

ALMINDELIGE OG AFSLUTTENDE BESTEMMELSER

ARTIKEL 104

Definition af parterne og opfyldelse af forpligtelser

1. Parterne i denne aftale er Botswana, Lesotho, Namibia, Sydafrika, Swaziland og Mozambique ("SADC-ØPA-landene") på den ene side og EU eller dets medlemsstater eller EU og dets medlemsstater i overensstemmelse med deres respektive beføjelser som fastlagt i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde ("EU") på den anden side.
2. Udtrykket "part" betegner SADC-ØPA-landene enkeltvis eller EU, alt efter hvad der måtte være relevant.

3. Hvor der er i denne aftale henvises til SACU, jf. artikel 25, stk. 1, artikel 34, 35 og 101 samt i del III, handler Botswana, Lesotho, Namibia, Sydafrika og Swaziland samlet som fastsat i SACU-aftalen.
4. Det fælles råd kan beslutte at ændre anvendelsen af stk. 3.
5. Parterne indfører alle almindelige eller særlige foranstaltninger, som er nødvendige for, at de kan opfylde deres forpligtelser i henhold til denne aftale, og drager omsorg for, at målene i denne aftale nås.

ARTIKEL 105

Informationsudveksling

1. For at fremme kommunikationen om denne aftales effektive gennemførelse udpeger parterne en koordinator for informationsudveksling, så snart denne aftale er trådt i kraft. Udpegelsen af en koordinator for informationsudveksling berører ikke den specifikke udpegelse af kompetente myndigheder i henhold til specifikke bestemmelser i denne aftale.
2. Hvis en part anmoder herom, oplyser koordinatoren i den anden part, hvilken myndighed eller hvilken embedsmand der er ansvarlig i spørgsmål vedrørende gennemførelsen af denne aftale, og yder den fornødne støtte med henblik på at lette kommunikationen med den anmodende part.
3. Hvis en part anmoder herom, afgiver den anden part, inden for lovens rammer, oplysninger vedrørende en foreslået eller allerede indført foranstaltning, der kan påvirke handelen mellem parterne, og besvarer straks ethvert spørgsmål herom.

ARTIKEL 106

Gennemsigtighed

1. En part offentliggør sine love, bestemmelser, procedurer og alment gældende administrative afgørelser samt eventuelle andre forpligtelser i henhold til en international aftale vedrørende handelsspørgsmål, der er omfattet af denne aftale. Alle sådanne foranstaltninger, der indføres efter denne aftales ikrafttrædelse, bringes til den anden parts kendskab.
2. Uden af det berører de specifikke gennemsigtighedsbestemmelser i denne aftale, anses de i denne artikel omhandlede oplysninger for at være bragt til den anden parts kendskab, når de er stillet til rådighed:
 - a) gennem passende underretning af WTO eller
 - b) på det officielle, gratis og offentligt tilgængelige websted eller
 - c) for koordinatoren i den anden part.

Har EU stillet sådanne oplysninger til rådighed på et officielt, gratis og offentligt tilgængeligt websted uden at give underretning til WTO, kan de SADC-ØPA-lande, som på grund af kapacitetsbegrænsninger har problemer med adgangen til det pågældende websted, imidlertid anmode EU om at afgive oplysningerne til den relevante koordinator.

3. Intet i denne aftale forpligter en part til at videregive fortrolige oplysninger, hvis offentliggørelse ville være til hinder for retshåndhævelsen eller på anden måde stride mod offentlige interesser, eller som ville skade bestemte offentlige eller private virksomheders legitime forretningsinteresser, undtagen i det omfang det måtte være nødvendigt at videregive dem i forbindelse med en tvistbilæggelsesprocedure i henhold til denne aftale. Hvis et panel, der er nedsat i henhold til del III, anser en sådan videregivelse for nødvendig, skal panelet sikre, at der ikke på nogen måde sker brud på fortroligheden.

ARTIKEL 107

Forbigående gennemførelsesvanskeligheder

En part, der støder på vanskeligheder i forbindelse med opfyldelsen af sine forpligtelser i henhold til denne aftale på grund af forhold, som den ikke er herre over, underretter straks det fælles råd herom.

ARTIKEL 108

Regionale præferencer

1. Intet i denne aftale forpligter en part til at udvide en gunstigere behandling, som den indrømmer som led i sin regionale integrationsproces, til også at omfatte den anden part.
2. Enhver gunstigere behandling og fordel, som et SADC-ØPA-land måtte yde EU i henhold til denne aftale, indrømmes også de øvrige SADC-ØPA-lande.

ARTIKEL 109

Regioner i EU's yderste periferi

1. I betragtning af at regionerne i EU's yderste periferi og SADC-ØPA-landene ligger geografisk tæt på hinanden, og med henblik på at styrke de økonomiske og sociale forbindelser mellem disse regioner og SADC-ØPA-landene skal parterne bestræbe sig på at fremme samarbejde på alle de områder, der er omfattet af denne aftale, mellem regionerne i EU's yderste periferi og SADC-ØPA-landene.
2. Målene i stk. 1 forfølges også så vidt muligt gennem fremme af SADC-ØPA-landenes og regionerne i EU's yderste periferis fælles deltagelse i EU's rammeprogrammer og særprogrammer på de områder, der er omfattet af denne aftale.
3. EU skal bestræbe sig på at sikre koordineringen mellem de forskellige finansielle instrumenter under EU's samhørigheds- og udviklingspolitikker for at fremme samarbejdet mellem SADC-ØPA-landene og regionerne i EU's yderste periferi på de områder, der er omfattet af denne aftale.
4. Denne aftale er ikke til hinder for, at EU anvender eksisterende foranstaltninger, der har til formål at tage hensyn til den strukturelle sociale og økonomiske situation i regionerne i dets yderste periferi, jf. artikel 349 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde. Denne bestemmelse åbner ikke for opretholdelse af anden told i samhandelen mellem parterne end den, der er tilladt i medfør af del III, stk. 5, i bilag I.

ARTIKEL 110

Forhold til Cotonouaftalen

1. Med undtagelse af bestemmelserne om udviklingssamarbejde i Cotonouaftalens del 3, afsnit II, har bestemmelserne i denne aftale forrang i tilfælde af uoverensstemmelse med bestemmelserne i Cotonouaftalens del 3, afsnit II.
2. Intet i denne aftale må fortolkes således, at det forhindrer en part i at indføre passende foranstaltninger i henhold til Cotonouaftalen.

ARTIKEL 111

Forhold til TDCA-aftalen

Forholdet mellem nærværende aftale og TDCA-aftalen er underlagt bestemmelserne i protokol 4.

ARTIKEL 112

Forhold til WTO-overenskomsten

Parterne er enige om, at de ikke i henhold til denne aftale er forpligtet til at handle i modstrid med deres WTO-forpligtelser.

ARTIKEL 113

Ikrafttrædelse⁵

1. Denne aftale undertegnes, ratificeres eller godkendes i overensstemmelse med parternes forfatningsmæssige eller interne bestemmelser og procedurer.
2. Denne aftale træder i kraft tredive (30) dage efter deponeringen af det sidste ratifikations-, accept- eller godkendelsesinstrument.
3. EU og SADC-ØPA-landene er enige om at anvende de bestemmelser i denne aftale, der falder ind under deres respektive beføjelser, midlertidigt, indtil aftalen træder i kraft ("midlertidig anvendelse"). Dette kan de gøre enten ved at anvende aftalen midlertidigt, når det er muligt, eller ved at ratificere den.
4. Denne aftale anvendes midlertidigt mellem EU og et SADC-ØPA-land ti (10) dage efter modtagelsen af notifikationen om enten midlertidig anvendelse fra EU eller om ratificering eller midlertidig anvendelse fra det pågældende SADC-ØPA-land, alt efter hvad der indtræffer senest.
5. De indrømmelser vedrørende adgang til landbrugsmarkedet og fiskerimarkedet, jf. artikel 24, stk. 2, og artikel 25, stk. 1, der er angivet med en asterisk (*) i toldafviklingsplanerne i bilag I og II, er ikke omfattet af den midlertidige anvendelse af denne aftale mellem EU og et SADC-ØPA-land, indtil samtlige SACU-medlemslande har ratificeret aftalen eller taget den i midlertidig anvendelse.
6. De indrømmelser vedrørende adgang til landbrugsmarkedet, jf. artikel 24, stk. 2, og artikel 25, stk. 1, der er angivet med en asterisk (*) i toldafviklingsplanerne i bilag I og II, er ikke omfattet af den midlertidige anvendelse eller ikrafttrædelsen af denne

⁵ Parterne i den hertil knyttede protokol om geografiske betegnelser og om handel med vin og spiritus gennemfører de deri fastsatte forpligtelser.

aftale mellem EU og et SADC-ØPA-land, indtil betingelserne i artikel 16 i protokol 3 er opfyldt.

7. Notifikationer vedrørende midlertidig anvendelse eller ratificering sendes til generalsekretæren for Rådet for Den Europæiske Union, som er depositar for denne aftale. Der deponeres bekræftede genparter af notifikationerne hos SADC-sekretariatets eksekutivsekretær.
8. Hvis parterne i afventning af denne aftales ikrafttrædelse beslutter at anvende den midlertidigt, betragtes alle henvisninger i denne aftale til ikrafttrædelsesdatoen som henvisninger til den dato, hvor en sådan midlertidig anvendelse får virkning.

ARTIKEL 114

Gyldighedsperiode

1. Denne aftale indgås for et ubestemt tidsrum.
2. En part kan skriftligt meddele, at den agter at opsige denne aftale.
3. Opsigelsen får virkning seks (6) måneder efter den i stk. 2 omhandlede meddelelse.

ARTIKEL 115

Territorial anvendelse

1. Denne aftale gælder dels for de territorier, hvor traktaten om Den Europæiske Union og traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde finder anvendelse, og på de betingelser, der er fastlagt i disse traktater, dels for SADC-ØPA-landenes territorier.
2. Begrebet "territorium" i denne aftale skal forstås i denne betydning.

ARTIKEL 116

Revisionsklausul

1. Parterne er enige om at tage denne aftale op til en fuldstændig gennemgang senest fem (5) år efter dens ikrafttrædelse. Denne gennemgang berører ikke de bestemmelser om justeringer, nyovervejelser eller ændringer, denne aftale i øvrigt indeholder, jf. f.eks. artikel 12, stk. 2, artikel 16, stk. 8, artikel 17, stk. 5, artikel 18, stk. 5, artikel 26, stk. 10, artikel 33, stk. 3, artikel 35, stk. 6, og artikel 65, litra e).
2. Parterne kan hver især med hensyn til denne aftales gennemførelse fremkomme med forslag til en justering af det handelsrelaterede samarbejde under hensyn til erfaringerne hermed.
3. Parterne er enige om, at der kan være behov for at revidere denne aftale på baggrund af udviklingen i de internationale økonomiske forbindelser og udløbet af Cotonouaftalen.

ARTIKEL 117

Ændringer

1. Parterne kan hver især forelægge forslag til ændringer af denne aftale for det fælles råd til drøftelse og vedtagelse.

2. Ændringer af denne aftale forelægges efter vedtagelse i det fælles råd for parterne med henblik på ratificering, accept eller godkendelse i overensstemmelse med deres respektive forfatningsmæssige eller interne retlige bestemmelser.

ARTIKEL 118

Nye EU-medlemslandes tiltrædelse

1. Det fælles råd underrettes om enhver ansøgning fra et tredjeland om at blive medlem af EU. Under forhandlingerne mellem EU og ansøgerlandet giver EU SADC-ØPA-landene alle relevante oplysninger. SADC-ØPA-landene underretter EU om deres overvejelser i den forbindelse og kan anmode om konsultationer, således at EU fuldt ud kan tage hensyn hertil. EU underretter SADC-ØPA-landene om enhver tiltrædelse af EU.
2. Nye medlemmer af Den Europæiske Union tiltræder denne aftale samtidig med deres tiltrædelse af EU ved en bestemmelse herom i tiltrædelsesakten. Hvis akten om tiltrædelse af EU ikke indeholder en bestemmelse om den nye EU-medlemsstats automatiske tiltrædelse af denne aftale, tiltræder den pågældende EU-medlemsstat denne aftale ved at deponere en tiltrædelsesakt hos Generalsekretariatet for Rådet for Den Europæiske Union, som sender bekræftede genparter til SADC-ØPA-landene.
3. Parterne undersøger virkningerne af nye EU-medlemsstats tiltrædelse for denne aftale. Det fælles råd kan træffe afgørelse om overgangsforanstaltninger eller ændringer, som måtte være nødvendige.

ARTIKEL 119

Tiltrædelse

1. Et tredjeland eller en ekstern organisation, som har kompetence på de områder, der er omfattet af denne aftale, kan ansøge om at tiltræde aftalen. Hvis det fælles råd indvilliger i at behandle en sådan ansøgning, forhandler parterne og ansøgerlandet eller -organisationen om betingelserne for tiltrædelse. Tiltrædelsesprotokollen vedtages af det fælles råd og forelægges med henblik på ratificering, accept eller godkendelse i overensstemmelse med parternes respektive forfatningsmæssige eller interne retlige bestemmelser.
2. Parterne undersøger virkningerne af en sådan tiltrædelse for denne aftale. Det fælles råd kan træffe afgørelse om overgangsforanstaltninger eller ændringer, som måtte være nødvendige.
3. Uanset stk. 1 er parterne enige om, at hvis Angola ansøger det fælles råd om tiltrædelse af denne aftale, skal betingelserne for tiltrædelse forhandles på grundlag af denne aftale under hensyntagen til Angolas specifikke situation.

ARTIKEL 120

Sprog og autentiske udgaver

Denne aftale er udfærdiget i to eksemplarer på bulgarsk, dansk, engelsk, estisk, finsk, fransk, græsk, italiensk, kroatisk, lettisk, litauisk, maltesisk, nederlandsk, polsk, portugisisk, rumænsk, slovakisk, slovensk, spansk, svensk, tjekkisk, tysk og ungarsk, idet hver af disse tekster har samme gyldighed. I tilfælde af uoverensstemmelse henvises til det sprog, på hvilket denne aftale er forhandlet.

ARTIKEL 121

Bilag

Bilagene, protokollerne og fodnoterne til denne aftale udgør en integrerende del heraf.

ARTIKEL 122

Rettigheder og forpligtelser i henhold til denne aftale

Intet i denne aftale må fortolkes således, at det skaber rettigheder eller forpligtelser for personer ud over de rettigheder og forpligtelser, som består mellem parterne i henhold til folkeretten.

TIL BEKRÆFTELSE heraf har undertegnede befuldmægtigede underskrevet denne aftale.

LISTE OVER BILAG OG PROTOKOLLER

BILAG I:	EU's told på varer med oprindelse i SADC-ØPA-landene
BILAG II:	SACU's told på varer med oprindelse i EU
BILAG III:	Mozambiques told på varer med oprindelse i EU
BILAG IV:	Landbrugsbeskyttelsesforanstaltninger
BILAG V:	Overgangsbeskyttelsesforanstaltninger i BLNS-landene
BILAG VI:	SPS-prioriterede varer og sektorer
PROTOKOL 1:	Vedrørende definition af begrebet "produkter med oprindelsesstatus" og metoder for administrativt samarbejde
PROTOKOL 2:	Gensidig administrativ bistand i toldspørgsmål
PROTOKOL 3:	Geografiske betegnelser og handel med vin og spiritus
PROTOKOL 4:	Vedrørende forholdet mellem TDCA-aftalen og nærværende aftale
SLUTAKT	